

1979/80:41

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

Fredagen den 30 november

Kl. 09.00

---

*Om lagstiftnings-
arbetet i justitie-
departementet*

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

§ 2 Om lagstiftningsarbetet i justitiedepartementet

Justitieministern HÅKAN WINBERG erhöll ordet för att besvara *Carl Lidboms* (s) den 5 november anmälda interpellation, 1979/80:46, och anförde:

Herr talman! Carl Lidbom har i en interpellation ställt ett antal frågor till mig. Låt mig först konstatera att interpellationens utformning är anmärkningsvärd genom dess för interpellationsinstitutet ovanligt polemiska karaktär med märkliga angrepp mot såväl min företrädare som mig.

De frågor som interpellationen mynnar ut i är om jag "fortfarande anser att vi har massor av onödiga och skadliga lagar", vilka lagar jag i så fall åsyrftar, om jag tänker avskaffa dem, om jag "fortfarande anser att det är klen beställt med rättssäkerhet och frihet i vårt land" och vad jag i så fall avser att göra åt saken.

I sak uppfattar jag interpellationen så, att Carl Lidbom vill veta vilken inriktning som jag avser att ge åt lagstiftningsarbetet i justitiedepartementet. Innan jag går in på detta anser jag det emellertid nödvändigt med hänsyn till interpellationens utformning att i korthet analysera och kommentera den.

Interpellationen inleds med ett angrepp på min företrädare, Sven Romanus, med påstående att ytterst litet utträttades under dennes justitieminister-tid. Det påstås dessutom senare i interpellationen att det förhållandet att den socialdemokratiska regeringen 1976 efterträdades av en borgerlig regering inte innebar någon förändring i lagstiftningsarbetets inriktning. Båda dessa påståenden är felaktiga. Efter regeringsskiftet 1976 har en mängd initiativ tagits när det gäller lagstiftningen. Detta gäller såväl inom justitiedepartementets ansvarsområde som på andra områden. Detta torde för den som någorlunda följer den politiska debatten vara väl känt.

Interpellationen tar därefter upp den kritik som ofta riktades mot lagstiftningens utformning under den tid socialdemokraterna befann sig i regeringsställning. Det var en kritik som enligt min mening var väl underbyggd. Den offentliga sektorn vidgades kraftigt under dessa år. Normgivningen fick en mycket stor omfattning, vilket redan det vållade svårigheter både för enskilda och för tillämpande myndigheter. Härtill kom att lagarna ofta var oprecist eller oklart utformade och överlämnade åt myndigheterna att i stor utsträckning själva bestämma hur reglerna skulle

tolkas. Viktiga lagförslag lades fram för riksdagen utan att lagrådet först hade hörts, något som utan tvivel inverkade negativt på lagstiftningens kvalitet. I propositioner gjordes uttalanden som syftade till ändrad tillämpning av gällande lag, utan att förslag till lagändringar lades fram. Vidare trädde lagar ibland i kraft mycket kort tid efter riksdagens beslut. Inom näringslivet drabbades även seriöst arbetande personer, vilket gjorde att de upplevde sin situation i förhållande till statsmakterna som komplicerad och svår.

Sammantaget fanns det alltså stora brister i socialdemokraternas sätt att lagstifta. Dessa brister brukar sammanfattas under beteckningen lidbomme-ri.

När det sedan gäller det framtida lagstiftningsarbetet finns det – tvärtemot vad som påstås i interpellationen – klara riktlinjer i den regeringsförklaring som statsministern avgav i riksdagen den 12 oktober i år. Som Carl Lidbom torde känna till är det regeringen som helhet och inte enskilda statsråd som står för den politik som förs. I regeringsförklaringen framhölls att rättsväsendet behöver tillföras ytterligare resurser i syfte att stärka den allmänna laglydnaden och öka den enskildes trygghet till liv och egendom. En förstärkning av polisen och behov av åtgärder för att förbättra ordningen på allmänna platser framhölls särskilt. Det underströks också att byråkratisering och krångel skall bekämpas och åtgärder vidtas för att motverka maktkoncentration. Vidare angavs att den enskildes ställning gentemot myndigheterna behöver förstärkas.

Viktiga mål för lagstiftningsarbetet är alltså att öka den enskildes trygghet och rättssäkerhet liksom att undanröja krångel och onödig byråkrati. Dessa strävanden har i stor utsträckning varit vägledande även för de tidigare borgerliga regeringarna. Mycket har också gjorts i dessa avseenden. Det gäller inte minst på brottsbekämpningens område.

Särskilt när det gäller den viktiga kampen mot ekonomisk och organiserad brottslighet har det efter 1976 års regeringsskifte satts i gång ett omfattande arbete. Det sägs också i regeringsförklaringen att kampen mot den ekonomiska och den organiserade brottsligheten skall föras vidare. Till de lagstiftningsåtgärder som närmast står i tur hör införandet av konkurskarantän, dvs. förbud för näringsidkare som grovt har misskött sig att fortsätta att bedriva näringsverksamhet efter konkurs. Det är min förhoppning att ett förslag i ämnet kan läggas fram inom kort. Olika bestämmelser i brottsbalken kommer också att fortlöpande skärpas, delvis som ett resultat av det utredningsarbete som bedrivs på bred front inom brottsförebyggande rådet. På något längre sikt väntar vi förslag från några viktiga utredningar som tillsattes av min företrädare. Det gäller här bl. a. en reformering av det nuvarande fängelsestraffet och införandet av alternativ till frihetsstraff.

Ibland inträffar situationer som kräver snabba lagstiftningsåtgärder. Men det kan i andra fall finnas anledning att dröja något. Helt allmänt vill jag säga att en något lugnare lagstiftningstakt inte behöver vara en nackdel, om man därmed kan få fram lagar som är mera genomtänkta och bättre anpassade till sina syften. Detta gör också att lagarna kan få en bredare anslutning. Viktigt är att lagrådet hörs över alla betydelsefulla lagförslag, något som ju följer av

regeringsformen i dess nya utformning. Vidare måste ikraftträdandetidpunkterna sättas så att alla berörda – enskilda såväl som tillämpande myndigheter – får tillräcklig tid att sätta sig in i och förbereda sig för den nya lagstiftningen.

Jag vill i det sammanhanget framhålla vikten av ett nära nordiskt samarbete på lagstiftningsområdet. Enligt min mening är det mycket angeläget att den rättslikhät som finns sedan gammalt mellan de nordiska länderna bevaras och om möjligt fördjupas. De politiska förhållandena i ett visst land kan visserligen ibland göra det nödvändigt för det landet att gå före med lagstiftning. Många gånger kan det emellertid finnas anledning att avvakta något för att därmed kunna få till stånd en större överensstämmelse mellan berörda lagar i de olika länderna.

Jag vill också framhålla att lagstiftning bara är ett av flera medel för att komma till rätta med olika missförhållanden och öka tryggheten för de enskilda medborgarna. Viktigt är också att rättsväsendet har tillräckliga resurser och att dessa resurser utnyttjas effektivt. För att kampen mot den ekonomiska och den organiserade brottsligheten skall bli framgångsrik krävs det en kvalificerad utbildning av polis och åklagare.

Jag ser det vidare som viktigt att – som också framhålls i regeringsdeklarationen – stärka rättssäkerheten i olika avseenden. De enskilda medborgarna måste kunna känna trygghet i sina kontakter med myndigheterna. Även de enskildas ställning i förhållande till företag och organisationer behöver stärkas. Vidare måste de regler som gäller enskildas inbördes förhållanden vara så utformade att de upplevs som rättvisa och välmotiverade.

En viktig åtgärd på rättssäkerhetsområdet är den förstärkning av skyddet för de medborgerliga fri- och rättigheterna som riksdagen nyligen har fattat beslut om. I riksdagen ligger också ett förslag till en samlad sekretesslagstiftning som bygger på att största möjliga öppenhet skall gälla i förhållandet mellan myndigheter och enskilda. Nyligen har yttrandefrihetsutredningen lagt fram ett debattbetänkande där yttrandefrihetens villkor på olika områden diskuteras. Jag vill också nämna att regeringen inom kort ämnar fatta beslut om en kommitté som skall se över 1975 års ämbetsansvarsreform. Kommittén skall med förtur behandla de speciella regler som gäller åtal mot högre tjänstemän.

I övrigt vill jag hänvisa till den kommande budgetpropositionen, som avses innehålla en utförlig redogörelse för vad som planeras inom justitiedepartementets verksamhetsområde i fråga om både lagstiftning och andra åtgärder.

När det gäller Carl Lidboms konkreta frågor vill jag slutligen endast på nytt understryka att jag anser det vara viktigt att lagstiftningen inte blir onödigt omfattande och komplicerad. Från den utgångspunkten finns det all anledning att se över gällande lagstiftning från tid till annan. Som jag redan tidigare har framhållit finns det också skäl att generellt sett vara återhållsam med ny lagstiftning. Att man väljer den vägen är ingalunda liktydigt med passivitet.

Fredagen den
30 november 1979

*Om lagstiftnings-
arbetet i justitie-
departementet*

CARL LIDBOM (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Låt mig efter denna övliga artighetsfras konstatera att en stor del av svaret består av uppgifter om sådant som jag inte har frågat om. Kriminalpolitik är förvisso ett stort och viktigt ämne, men jag har inte med ett ord berört det i min interpellation. Det ämnet får vi diskutera en annan gång. I övrigt består svaret av ord och värdeomdömen utan substans eller av tvivelaktig sanningshalt. Endast de sista åtta raderna i justitieministerns fem sidor långa svar innehåller en ansats till ett svar på det jag frågat om.

Håkan Winberg kan möjligen ursäktas sig med att det inte är så värst många veckor sedan han tillträdde posten som justitieminister. En och annan som läst min interpellation tycker kanske därför att debatten kommer litet tidigt. Håkan Winberg borde först ha fått sätta sig till rätta i sin nya stol och visa något av vad han går för.

För min del ser jag emellertid saken annorlunda. Vi har haft borgerlig riksdagsmajoritet i över tre år nu, och de växlande borgerliga regeringarna har haft gott om tid att staka ut kursen för en politik som omsätter kända borgerliga slagord i handfast verklighet. De har haft gott om tid att inleda en politik som gör slut på förhatliga lagar och onödiga regleringar, som begränsar myndigheternas makt och ökar den enskildes frihet och rättssäkerhet.

Håkan Winberg har tillhört riksdagen under större delen av 1970-talet, och som riksdagsman har han huvudsakligen ägnat sig åt frågor som har att göra med rättssäkerhet och lagstiftning. I denna kammare har han varit en av dem som flitigast och ivrigast ordat om socialistiska regleringar och målat hotbilder av en frihetsfientlig socialdemokrati. Han måste rimligen under årens lopp ha funderat åtskilligt över vad han skulle vilja ändra på, om han fick chansen.

Nu har han fått chansen, och besked har avkrävts honom. Vad har då den nye justitieministern att säga oss?

På min fråga om vilka onödiga och skadliga lagar han vill avskaffa svarar han att han inte tycker om lagstiftning som är onödigt omfattande och komplicerad. På min fråga om vad han tänker göra för att återställa rättssäkerhet och frihet i vårt land svarar han att han tänker vara återhållsam med ny lagstiftning, men att han inte tänker vara passiv.

Så upplysande! Och dessutom: Hur kan justitieministern lova att vara återhållsam med ny lagstiftning, innan han vet vilka problem som kommer att möta honom? Är det ett löfte om att nonchalera samhällsproblem hellre än att lagstifta? Är begränsningen av antalet lagar viktigare än verkligheten och människornas behov av skydd och stöd?

Herr talman! Min interpellation syftar framåt. Jag vill veta vad justitieministern och den nya trepartiregeringen har för avsikter. Håkan Winberg tar emellertid tillfället i akt att försöka ge den förra trepartiregeringen en senkommen upprättelse. Han påstår att Sven Romanus var flitig och att lagstiftningsarbetet fick en ny inriktning efter regeringsskiftet 1976 både inom justitiedepartementets ansvarsområde och på andra områden. "Detta torde för den som någorlunda följer den politiska debatten vara väl känt",

säger Håkan Winberg med en magistral formulering.

Det är väl ändå att sticka ut huvudet i onödan, herr Winberg. Har herr Winberg totalt glömt bort debatten för ett år sedan i en herr Winberg närstående tidning, Svenska Dagbladet? Den handlade just om vad regeringen Fälldin hade gjort för att leva upp till borgerliga löften om färre lagar, bantad byråkrati och större rättssäkerhet och frihet för den enskilde. Varken herr Winberg eller några andra borgerliga politiker visade då någon iver att stå upp till den nyss fallna regeringens försvar. I stället blandade sig juristerna i leken. En professor i juridik talade om trepartiregeringens "ofattbara orkeslöshet," och ett regeringsråd slog utan omsvep fast att lagstiftarna efter regeringsskiftet 1976 fortsatte i gamla banor i stället för att ta en ny färdriktning. I debattens sista varv ryckte Gösta Bohman ut och försökte rädda vad som räddas kunde. Han tog t. o. m. fram ett exempel på en onödig och skadlig lag, som borde försvinna snarast möjligt – sophämtningslagen, det kommunala monopolet på sophämtningen. Den gamla trepartiregeringen hade visserligen inte orkat med att ändra sophämtningslagen under sina två år vid makten, men Gösta Bohman satte sin lit till att folkpartiregeringen skulle fullfölja trepartiregeringens intentioner på detta viktiga område. Hur är det med sophämtningslagen i dag, Håkan Winberg? Är ni klara med den nu, eller skall även den nya trepartiregeringen gå bet på att avskaffa det kommunala sophämtningsmonopolet?

Men saken måste rimligen vara litet allvarligare än så. Rättssamhällets vara eller icke vara kan väl ändå inte vara en fråga om sophämtning eller straff för att gå mot röd gubbe, för att referera till ett annat exempel som Håkan Winberg själv har nämnt i intervjuer i samband med upphöjelsen till justitieminister. Jag utgår ifrån att Håkan Winberg och hans partikamrater har litet mer underlag för den hatpropaganda mot frihetsfientlig, samhällsskadlig socialdemokratisk lagstiftning som ni har bedrivit under hela 1970-talet. Därför måste jag än en gång fråga: Kan justitieministern inte ge några konkreta exempel på andra lagar än sådana som handlar om sophämtning och röda gubbar, som han anser onödiga och skadliga och därför tänker avskaffa?

Jag skulle vilja varna justitieministern för att försöka fly undan frågorna och ta betäckning bakom argument som gäller lagstiftningsteknik och inte politik.

I sitt interpellationssvar vände sig justitieministern mot oprecisa lagar, oklart uformade lagar, onödigt omfattande lagar, onödigt komplicerade lagar osv. i det oändliga. Det var emellertid i normalfallet inte jag och mina kolleger i den socialdemokratiska regeringen som skrev lagtexterna i våra propositioner. Inte heller i den regering herr Winberg tillhör kommer detta vara en uppgift för statsråden – det är jag ganska övertygad om. Lagtexterna författades på vår tid av skickliga och lojala departementstjänstemän, i stor utsträckning samma tjänstemän som nu står till Håkan Winbergs förfogande. Det var inte något fel på kvaliteten på dessa juristers arbete. Det är det säkert inte nu heller, och justitieministern kommer snart att lära sig att sätta värde på sina medarbetare, om han bara i fortsättningen låter bli att försöka göra

Fredagen den
30 november 1979

---

*Om lagstiftnings-
arbetet i justitie-
departementet*

dem schizofrena genom att beordra dem att skriva interpellationssvar, där de mot bättre vetande skall göra ned det arbete som de själva uträttade för några år sedan.

Däremot handlar det inte om teknik utan om politik när justitieministern kritiserar lagar som överlämnar åt myndigheterna att i stor utsträckning själva bestämma hur reglerna skall tolkas. Där snuddar han vid sådant som den nu aktuella debatten om en generalklausul för att täppa till kryphål i skattelagstiftningen och hindra skatteflykt. Vi vet att moderaterna, av rättssäkerhetsskäl, inte vill ha någon generalklausul. För dem är det viktigare att företagaren som bollar med bolag i olika länder på förhand exakt vet hur varje affärstransaktion kommer att behandlas i skattechänseende än att vi får större rättvisa och effektivitet i beskattningen och att vi något begränsar de miljardförluster som skatteflykten varje år kostar statskassan. Håkan Winberg har helt rätt när han påpekar att vi i den regering som jag tillhörde införde åtskilliga lagar av den fullmaktstyp som han kritiserar. Vi gav t. ex. de för arbetarskyddet ansvariga myndigheterna vidsträckta befogenheter att på egen hand utforma konkreta normer och ge direktiv inom lagarnas ram. Det gjorde vi därför att vi ansåg det nödvändigt att göra det i ett modernt industrisamhälle som det svenska, där ständigt nya produkter tas fram och där ständigt nya produktionsprocesser, verktyg och maskiner prövas. Alternativet hade varit att låta arbetarskyddet släpa efter och tillåta företagen att ta större risker med arbetstagarnas hälsa.

Vi införde regler som gav domstolarna frihet att bedöma vad som skall anses vara saklig grund för uppsägning från anställning. Det gjorde vi därför att alternativet hade varit att utlämna arbetstagarna till arbetsgivarnas godtycke.

Vi införde regler som gav domstolar och myndigheter möjligheter att inom vida ramar ingripa mot reklam som de anser otillbörlig, mot försäljningsvillkor som de anser oskäliga och mot produkter som de anser otjänliga eller skadliga. Det gjorde vi därför att alternativet var att lämna konsumenterna utan skydd mot smarta affärsmän och mindre nogräknade tillverkare.

Att Håkan Winberg inte tycker om denna typ av lagstiftning vet vi. Det framgår av interpellationssvaret. Men min fråga är: Hur mycket av detta vill justitieministern riva upp om han får sina regeringskolleger med på det? Hur mycket är munväder och hur mycket är allvar?

En välkänd moderat käpphäst är att socialdemokraterna genom sitt flitiga lagstiftande successivt har urholkat äganderätten och därigenom beskurit den enskildes handlingsfrihet. Egendomligt nog tycks Håkan Winberg ha glömt bort den privata äganderätten i sitt interpellationssvar. Men i en interpellationsdebatt för några år sedan gick han till storms mot "naturvårdslagen, byggnadslagen, expropriationslagen, förköpslagen och jordförvärvslagen" som exempel på lagar som lägger outhärdliga band på den enskilde. Det stämmer också väl med moderaternas syn på markpolitiken. Men hur mycket av detta är tomt prat, och hur mycket tänker han försöka göra något åt när han nu har nått makten? Min fråga är återigen: Vad innebär det att lagstiftningsarbetet fått en ny inriktning? Vad är det som skall rensas bort? Vilken ökad

frihet är det som Håkan Winberg vill ge den enskilde?

Herr talman! Håkan Winberg och jag har olika attityder till lagstiftningen som politiskt instrument. Det beror naturligtvis på att våra värderingar är i grunden olika. Håkan Winberg tycker inte om krångel och byråkrati. Det gör inte jag heller. I den delen skulle jag kunna nöja mig med att önska honom lycka till, för att nu använda ett slitet Per Ahlmark-uttryck, om det inte var så att jag misstänkte att de han vill skydda mot krångel i första hand är företagare som tycker det är besvärligt med MBL, anställningsskydd och skyddsombud eller fastighetsägare som är irriterade över att de inte får bebygga sina strandtomter eller sprätta upp sina grusåsar på det sätt de själva vill.

Håkan Winberg vill ge den enskilde större frihet och rättssäkerhet. Det vill jag också. Även här skulle jag kunna önska honom lycka till om det inte var så att jag misstänkte att han i första hand ömmar för dem som redan har ett stort mått av frihet och trygghet men är betydligt mindre intresserad av dem som i dag saknar frihet och trygghet – inte på grund av några krångliga, frihetsinskränkande lagar utan på grund av brist på pengar, utbildning eller arbete.

Håkan Winberg tycker inte om att lagarna har blivit så många och att lagarna behöver ändras så ofta. Det gör inte jag heller. Men jag tror att det är en ofrånkomlig följd av den tekniska, industriella och ekonomiska utvecklingen. De snabba förändringarna i näringsliv och samhälle gör människorna otryggare, och ofta är lagen det enda medlet att skydda dem som behöver stöd och hjälp. Det är bara lagen som kan skydda den svage mot den starke. För den svage är frånvaron av lag liktydigt med ofrihet och otrygghet. Därför tror jag inte på återhållsamhet med ny lagstiftning som politiskt program.

Men nu är det inte mina värderingar som härskar i kanslihuset. Däremot har Håkan Winberg som justitieminister stora möjligheter att påverka samhällsutvecklingen.

Justitieministern är fortfarande skyldig mig svaret på mina frågor: Vilka lagar är justitieministern ute efter att avskaffa? Vad tänker justitieministern göra för att återställa den rättssäkerhet som socialdemokratien, enligt hans mening, har raserat och den frihet som han anser att vi har beskurit för hårt?

Justitieministern HÅKAN WINBERG:

Herr talman! Det framgick alldeles tydligt av den ärade interpellantens kommentar till mitt svar att han inte var särskilt nöjd. Mot bakgrund av den något ovanliga utformningen av interpellationen och, som jag sade, det något aggressiva tonläget i den, skulle jag faktiskt ha blivit förvånad om Carl Lidbom i sin kommentar hade ändrat attityd i förhållande till interpellationen. Vad jag än hade sagt så är jag ganska övertygad om att den ärade interpellanten skulle ha gett uttryck för missnöje med interpellationssvaret.

Det är en självklarhet att det är Carl Lidboms rättighet att gå till angrepp mot mig för vad jag gör och vad jag inte gör. Jag har ju möjlighet att gå i svaromål. Men vad jag tror mig – jag vill faktiskt ta upp den frågan en gång till

Fredagen den
30 november 1979

---

*Om lagstiftnings-
arbetet i justitie-
departementet*

– kunna konstatera efter ganska många års riksdagsarbete är att det är en oskriven hedersregel här i kammaren att man inte går till angrepp mot personer som inte kan försvara sig. Men det är ju vad Carl Lidbom gör i interpellationen när han, som jag framhöll i mitt svar, i interpellationens inledning i märkliga former angriper min företrädare på justitieministerposten, Sven Romanus, som ju inte längre har möjlighet att ta till orda här i kammaren. Jag tillåter mig, herr talman, uttrycka att det är tråkigt med en sådan debatteknik.

Herr talman! Får jag också säga att det i interpellationen vid flera tillfällen nämns ord som "högerpolitiker" och "höger". Jag tror att herr Lidbom gjorde det nu också i talarstolen. Jag tycker faktiskt att Carl Lidbom borde veta namnet på Sveriges i dag näst största politiska parti: det heter moderata samlingspartiet. Begreppet "höger" ingår inte i det namnet, och har inte gjort det sedan den 9 januari 1969. Om det här är en okunnighet så är det en okunnighet som Carl Lidbom delar med åtskilliga andra socialdemokrater här i kammaren. Därför har jag, herr talman, begagnat tillfället till en smula undervisning i frågan.

När det gäller sakfrågan riktar ju regeringsförklaringen blicken framåt och talar om vad vi avser att göra. Jag har, Carl Lidbom, redogjort för det i mitt interpellationssvar. Jag skall gärna ta upp ytterligare en del frågor om vad vi gör. Men det finns först ytterligare påståenden i interpellationen som behöver bemötas.

För det första talar Carl Lidbom om att jag bedriver hatpropaganda. Jag reagerar faktiskt mot orden hat och hatpropaganda, eftersom detta är mig någonting alldeles främmande. Jag hatar ingen, jag hatar inte andras åsikter. Jag kan tillåta mig att ha en avvikande mening, men begreppet hat är mig fullkomligt främmande.

För det andra säger Carl Lidbom i interpellationen att borgerliga politiker, i första hand moderater och i särskilt stor utsträckning jag, brukar tala om socialistisk regleringsivver och att vi gjort gällande att socialdemokraterna under sin regeringstid – nämligen under första delen av 1970-talet – åstadkommit lagar som har medfört sämre rättssäkerhet, urholkat den privata äganderätten, gjort den enskilde alltmer kringskuren i sitt handlande och alltmer beroende av en växande maktfullkomlig byråkrati.

Som jag sade i interpellationssvaret tycker jag att det fanns en god grund för den kritik som vi framställde då. En av de första debatter som jag förde här i kammaren med Carl Lidbom gällde just expropriationslagstiftningen. Vi hade då olika meningar om hur den skulle utformas, och jag antar att vi har det fortfarande. Det gällde synen på den enskilda äganderätten och frågan om markäganderätten – huruvida ingrepp i den varit tidsenliga eller otidsenliga och huruvida expropriationsinstitutets användande kunde anses som ett ordinärt eller ett extraordinärt förfarande. Det gällde vidare fördelningen av bevisbördan i expropriationsmålen, värderingsreglernas utformning, osv. Men vi har uppenbarligen en klart konträr uppfattning när det gäller äganderätten. Jag har hittat ett citat av Carl Lidbom om att "äganderätten i

stor utsträckning är ett hinder för demokratin". Jag hyser en helt annan uppfattning.

Det finns flera andra lagar som vi moderater också har kritiserat. Förköpslagen är en sådan, som i strid med moderata krav flera gånger har skärpts. Markvillkoret, som kom till i början på 1970-talet, ansåg vi vara fel. Vi har hävdat att den fysiska riksplaneringen inte får leda till en detaljplanering av all mark i hela landet, eftersom det leder till byråkrati och möjlighet för kommunerna att helt styra all markanvändning. Och ingen del av det svenska samhället har under så lång tid varit så genomreglerad och så byråkratiserad som mark- och bostadssektorn. Detta har vi moderater ofta kritiserat.

Bara de här exemplen, herr talman, visar felaktigheten i interpellationens påstående, att kritikerna inte har gjort sig mödan att tala om vilka lagar som de anser vara skadliga.

När det sedan gäller rättssäkerheten fanns det flera faktorer, särskilt då i slutet av den socialdemokratiska regeringsepoken, som innebar ett hot mot den. Att höra lagrådet beträffande viktiga lagförslag har varit väsentligt för lagstiftningens kvalitet sedan länge, men intresset från socialdemokratiskt håll för det var ganska svalt. Antalet från regeringen till lagrådet remitterade förslag sjönk ordentligt när lagrådsgranskningen blev fakultativ i början på 1970-talet, för att sedan stiga när riksdagens utskott sedermera fick möjlighet att själva remittera lagförslag till lagrådet för yttrande.

Nu, under de borgerliga regeringarnas tid, har bestämmelserna om lagrådsgranskning skärpts och preciserats, och därmed har ett, bl. a. från moderata samlingspartiet, ofta upprepat krav kunnat tillgodoses.

Lagstiftning eller lagändring genom motivuttalanden och inte ändring i lagtext skall enligt uttalande av riksdagen inte förekomma. Icke desto mindre hade det kunnat bli fallet under den socialdemokratiska regeringstiden, om vi inte hade varit observanta. Jag tänker på ett speciellt fall med förslag till lag om alkoholutandningsprov som var aktuellt våren 1976. Där gjordes det uttalanden av sådant slag att riksdagen ansåg att det inte kunde uteslutas att proven skulle kunna komma att påverka domstolarnas påföljdsval i rattfyllerimål. Det finns flera lagar som har tillkommit under den socialdemokratiska regeringstiden som det finns anledning att kritisera, men jag nöjer mig med de exempel jag nämnt.

Sedan tog Carl Lidbom upp frågan om ansvaret för lagarnas utformning och ville på något sätt lägga det på de skickliga tjänstemän som finns i departementet. Det är klart att lagarna utformas där, men ansvaret, Carl Lidbom, måste väl ändå falla på departementchefen och på regeringen som helhet; det är ju regeringen som har det politiska ansvaret.

Carl Lidbom har också tagit upp frågan om den växande byråkratin. Han har då sagt, och han sade det även här i talarstolen, att borgerliga politiker – det är väl främst då moderater han avser – brukar anklaga socialdemokraterna för att under 1970-talet ha gjort den enskilde alltmer beroende av en växande maktfullkomlig byråkrati. Ja, det är riktigt att vi brukar varna för risken med en ökande byråkratisering i samhället, och den frågan tas ju också upp i

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

---

*Om lagstiftnings-
arbetet i justitie-
departementet*

Fredagen den
30 november 1979

*Om lagstiftnings-
arbetet i justitie-
departementet*

regeringsförklaringen, såsom jag tidigare nämnt. Men har inte Carl Lidbom upptäckt att det var en ganska farlig tendens, särskilt under den socialdemokratiska tiden, att samhället höll på att snärjas in i en alltmer ökad byråkrati? Om man läser interpellationen får man intrycket att Carl Lidbom inte tycker att byråkrati och krångel behöver bekämpas. Jag fick dock en något annorlunda uppfattning när jag hörde interpellanten i talarstolen. Det är i så fall bra om herr Lidbom har uppfattningen att det behövs en sådan bekämpning. Det är kanske också nödvändigt att han har den, därför att man, om det inte vore så, ju måste ställa frågan: Hur kommer det sig att en av de sista åtgärder som den socialdemokratiska regeringen vidtog efter att ha suttit vid makten i 44 år var just att den 9 augusti 1976 tillsätta en arbetsgrupp för att rensa i byråkrati djungeln? Det är visserligen inte jag som skall ställa frågor i en sådan här debatt, men jag kan väl ändå få ställa den retoriska frågan: Det var väl rimligen allvar bakom det beslutet? Eller var det bara ett halmstrå för att rädda sig i en valrörelse när man såg att det höll på att gå illa?

Herr talman! Carl Lidbom har frågat vilka initiativ till åtgärder som tagits. Det finns en mängd exempel att peka på. En viktig fråga är – även om Carl Lidbom i dag inte vill diskutera kriminalpolitiken – hur vi skall komma till rätta med brottsligheten. På det området har det vidtagits en mängd åtgärder: förebyggande åtgärder, upprustning av polis- och åklagarväsendet osv. Detta har skett inte minst för att vi skall komma till rätta med våra just nu två största problem: den organiserade och ekonomiska brottsligheten samt narkotikabrottsligheten. Åtskilliga lagar har ändrats för att vi skall få större möjligheter att komma till rätta med dessa typer av brottslighet. Det har gjorts ändringar i brottsbalken, och det har meddelats direktiv för två kriminalvårdsutredningar – den ena avseende fängelse och kriminalvård i anstalt, den andra avseende kriminalvård i frihet. En hel del frågor har alltså tagits upp.

Låt mig slutligen säga att vad jag anser vara väsentligt för att åstadkomma en ökning av rättssäkerheten är ikraftträdandetiderna. Många enskilda personer och myndigheter har reagerat kraftigt mot att lagarna under den socialdemokratiska regeringstiden trädde i kraft alltför snart efter det att besluten hade fattats.

Nu knackar talmannen i bordet; min taletid är slut, och jag skall be att få senare återkomma till en uppräknig av de många åtgärder som vidtagits.

CARL LIDBOM (s) replik:

Herr talman! Jag blir bekymrad när jag lyssnar på Håkan Winberg. Herre Gud, vilken ynkedöm! Justitieministern försvarar sig med att säga: Jag är så beskedlig, jag hatar ingen, jag har inte deltagit i någon hatpropaganda, och jag är f. ö. ingen högerpolitiker.

Sedan flyr han ut i allt och intet. Han gör ett krampaktigt försök att gräva upp kriminalpolitiken igen. På något sätt tycker han väl bättre om kriminalpolitiken än lagstiftningen i övrigt. Men nu är det faktiskt så att en interpellationsdebatt skall handla om det som interpellationen handlar om, och det är inte kriminalpolitik. Låt oss ta den debatten en annan dag!

När justitieministern inte kan försvara sig själv börjar han i stället tala om Sven Romanus och påstår att jag här i dag har riktat hårda angrepp mot Sven Romanus. Det har jag inte alls gjort – det är Håkan Winberg som drar in Sven Romanus i debatten, tydligen därför att han inte har något annat att tala om eller därför att han tror att det är någon poäng med det.

Det stod ett par ord om Sven Romanus i interpellationen – det är alldeles riktigt. Det var nödvändigt för att ge en bakgrund. När jag frågar herr Winberg måste jag först konstatera att vi har haft en period av tre års överksamhet i justitiedepartementet under en opolitisk justitieminister och att vi nu har fått en politisk justitieminister. Med sitt förflutna får den nye justitieministern antas ha en vilja att åstadkomma någonting, och det är skälet till att jag går in och ställer ett antal frågor om vad vi har att vänta oss av den nya trepartiregeringen och Håkan Winberg. Jag sade inte mer om Sven Romanus än vad som för sammanhanget var nödvändigt. I princip håller jag med Håkan Winberg: De mortuis nihil nisi bene – om de döda ingenting annat än gott. Men så illa är det ju inte – Sven Romanus har avgått från regeringen men inte från jordelivet. Om han tog illa vid sig av interpellationen kunde han ha svarat i en tidning, så hade jag kunnat ta en debatt med honom där. Det skulle inte falla mig in att här i kammaren dra in honom i debatten. Det är herr Winberg som gör det.

Så försöker herr Winberg säga om mig att jag smiter från ansvaret för vad vi gjorde genom att skylla på de tjänstemän som hjälpte oss att utarbeta lagarna. Nej, det är liksom inte detta det är fråga om. Självfallet har statsråden det politiska ansvaret för hela innehållet i propositionerna inkl. lagarna – det har vi inga olika meningar om. Men man skall inte förvandla debatten om lagarna, friheten och rättssäkerheten till en teknisk debatt, till en fråga om metoderna för att utforma lagtext, för det handlar om betydligt allvarligare ting. Det handlar om sättet att se på individen och samhället, om värderingar och ideologi. Det handlar om huruvida man har eller inte har grundinställningen att lagen skall användas som ett instrument för att skydda de svaga mot de starka, och där har vi i grunden olika uppfattningar.

Till sist: i stället för att svara på mina frågor, som fortfarande – jag säger det än en gång – syftar framåt, så tar herr Winberg sin tillflykt till det förflutna och berättar om vad det var för någonting under vår tid som han kritiserade – expropriation eller annat – och försöker vidare berätta om vad den avsmnade förra trepartiregeringen eller folkpartiregeringen har utträttat för någonting.

Min fråga gäller: Vad tänker herr Winberg göra av sitt ämbete? Vilka lagar är det herr Winberg tänker avskaffa? Vilka lagar är det herr Winberg anser onödiga och skadliga enligt det evangelium som han har predikat i ett decennium nu? Och vad tänker herr Winberg göra för att återställa den rättssäkerhet som så betänkligt skulle ha naggats i kanten genom socialdemokratisk lagstiftning? Vad tänker herr Winberg göra för att ge den enskilde större frihet?

Det lämnas aldrig ett enda konkret svar på någonting, och jag tvingas dra slutsatsen att herr Winbergs kollega jordbruksminister Anders Dahlgren har rätt när han talar om er som skryt- och skränhögern.

regeringsförklaringen, såsom jag tidigare nämnt. Men har inte Carl Lidbom upptäckt att det var en ganska farlig tendens, särskilt under den socialdemokratiska tiden, att samhället höll på att snärjas in i en alltmer ökad byråkrati? Om man läser interpellationen får man intrycket att Carl Lidbom inte tycker att byråkrati och krångel behöver bekämpas. Jag fick dock en något annorlunda uppfattning när jag hörde interpellanten i talarstolen. Det är i så fall bra om herr Lidbom har uppfattningen att det behövs en sådan bekämpning. Det är kanske också nödvändigt att han har den, därför att man, om det inte vore så, ju måste ställa frågan: Hur kommer det sig att en av de sista åtgärder som den socialdemokratiska regeringen vidtog efter att ha suttit vid makten i 44 år var just att den 9 augusti 1976 tillsätta en arbetsgrupp för att rensa i byråkratiidjungeln? Det är visserligen inte jag som skall ställa frågor i en sådan här debatt, men jag kan väl ändå få ställa den retoriska frågan: Det var väl rimligen allvar bakom det beslutet? Eller var det bara ett halmstrå för att rädda sig i en valrörelse när man såg att det höll på att gå illa?

Herr talman! Carl Lidbom har frågat vilka initiativ till åtgärder som tagits. Det finns en mängd exempel att peka på. En viktig fråga är – även om Carl Lidbom i dag inte vill diskutera kriminalpolitiken – hur vi skall komma till rätta med brottsligheten. På det området har det vidtagits en mängd åtgärder: förebyggande åtgärder, upprustning av polis- och åklagarväsendet osv. Detta har skett inte minst för att vi skall komma till rätta med våra just nu två största problem: den organiserade och ekonomiska brottsligheten samt narkotikabrottsligheten. Åtskilliga lagar har ändrats för att vi skall få större möjligheter att komma till rätta med dessa typer av brottslighet. Det har gjorts ändringar i brottsbalken, och det har meddelats direktiv för två kriminalvårdsutredningar – den ena avseende fängelse och kriminalvård i anstalt, den andra avseende kriminalvård i frihet. En hel del frågor har alltså tagits upp.

Låt mig slutligen säga att vad jag anser vara väsentligt för att åstadkomma en ökning av rättssäkerheten är ikraftträdandetiderna. Många enskilda personer och myndigheter har reagerat kraftigt mot att lagarna under den socialdemokratiska regeringstiden trädde i kraft alltför snart efter det att besluten hade fattats.

Nu knackar talmannen i bordet; min taletid är slut, och jag skall be att få senare återkomma till en uppräknig av de många åtgärder som vidtagits.

CARL LIDBOM (s) replik:

Herr talman! Jag blir bekymrad när jag lyssnar på Håkan Winberg. Herre Gud, vilken ynkedom! Justitieministern försvarar sig med att säga: Jag är så beskedlig, jag hatar ingen, jag har inte deltagit i någon hatpropaganda, och jag är f. ö. ingen högerpolitiker.

Sedan flyr han ut i allt och intet. Han gör ett krampaktigt försök att gräva upp kriminalpolitiken igen. På något sätt tycker han väl bättre om kriminalpolitiken än lagstiftningen i övrigt. Men nu är det faktiskt så att en interpellationsdebatt skall handla om det som interpellationen handlar om, och det är inte kriminalpolitik. Låt oss ta den debatten en annan dag!

övertygad om att den lag som en gång införts skall tas bort. Det kan nämligen vara så att när en lag väl trätt i kraft får man acceptera den, därför att ett ideligt ändrande i en del fall – observera att jag säger i *en del* fall – kan bedömas ha större negativa konsekvenser än den mindre önskvärda utformningen av lagen. Detta gäller kanske i och för sig lagstiftning av mindre bredd, men det förekommer och det är faktiskt ett mycket viktigt rättssäkerhetskrav att medborgarna från tid till annan skall kunna ha kännedom om lagens innehåll. Det är enligt vad jag menar ett kvalitetskrav på lagstiftningen.

Får jag sedan, herr talman, ta upp några punkter där det har skett förbättringar för de enskilda medborgarna under den här tiden.

Jag börjar med den nya länsrättsorganisationen, som genomfördes när länsrätterna bröts ut från länsstyrelserna och omvandlades till fristående förvaltningsdomstolar i varje län. Det var en ändring som jag hade motionerat om vid flera tillfällen i riksdagen. Nu kunde den genomföras när det blev en borgerlig regim. Det tidigare organisatoriska sambandet mellan förvaltning och rättsskipning, t. ex. på skatteområdet, kunde ju leda till missförstånd hos allmänheten. Det var principiellt betänkligt att ha ett organisatoriskt samband mellan myndigheter som hade judiciella uppgifter och rena förvaltningsuppgifter.

En annan fråga, och den nämnde jag i interpellationssvaret, är förslaget till ny sekretesslagstiftning som ligger på riksdagens bord. Sekretessregleringen blir enligt detta förslag lättare att överblicka, och en mängd bestämmelser om tystnadsplikt i lagar och andra författningar kan upphävas.

Den nyligen avslutade polisutredningen har lagt fram förslag som minskar byråkratin på polisväsendets område. Förslaget innefattar en omfattande decentralisering från rikspolisstyrelsen till länsstyrelserna och till de lokala polismyndigheterna. Tonvikten i polisarbetet skall i stor utsträckning läggas på service åt allmänheten.

Den reguljära passkontrollen av utresande från Sverige har nyligen upphävts. Det innebär en förenkling för vanliga resenärer.

Rättegångsutredningen har till uppgift att se över vilka möjligheter som finns för att förenkla handläggningen av tvistemål och brottmål. Man kan bl. a. öka möjligheterna att avgöra mål, trots att någon part har uteblivit från muntlig förhandling. Det är också en fråga som jag har tagit upp tidigare här i riksdagen i motioner.

Kommittén för översyn av förvaltningslagen skall åstadkomma så enkla och lättbegripliga regler som möjligt vid förvaltningsförfarandet hos myndigheterna. Kommitténs förslag bör syfta till att förbättra myndigheternas service gentemot allmänheten och till att även i övrigt underlätta och förbättra kontakterna mellan myndigheterna och allmänheten.

Riksdagen har alldeles nyligen antagit förslag från den nu sittande regeringen till en mindre ändring av rättshjälpslagen, som gör det möjligt att snabbare genomföra den rättshjälpsreform som beslutades i våras.

Vi har fått förenklade rutiner och förenklad administration vid förfarandet med beslagtagna narkotika.

Översyn har skett i syfte att banta vissa ämbetsverk, t. ex. socialstyrelsen.

Herr talman! Detta är ett antal av de frågor som den nu sittande regeringen har tagit upp, och det är frågor som är utomordentligt viktiga för den enskilde medborgaren i dennes vardagstillvaro.

CARL LIDBOM (s) replik:

Herr talman! Herr talmannen upplyser mig om att jag har bara tre minuter till förfogande för denna replik. Det må vara hänt – jag kan fatta mig kort.

Om herr Winberg hade fortsatt tala ännu en stund tror jag han hade gått över till att läsa upp registret i Svensk författningssamling och innehållsförteckningen över nya direktiv i kommittéberättelsen, utan att redovisa någon enda politisk tanke någonstans bakom alla rubriker han hittade. Beträffande politiken är han ju rätt blygsam. Han säger: Vi är bara ett parti. Vi ogillar visserligen kolossalt mycket i den lagstiftning som har kommit till under 1970-talet, men den kan vi ju inte ensamma riva upp. Det var kolossalt blygsamt! Ibland har ni ju haft sällskap av centerpartister och folkpartister i skallet på socialdemokratisk frihetsfientlighet och förkvävande av den enskilde. Och går ni in i en regering så är det väl för att i alla fall få igenom någonting av det ni vill! Jag har bett er nämna ett enda exempel på en onödig lag som ni tänker avskaffa. Läs nu inte upp registret till svensk författningssamling! Gösta Bohman nämnde i alla fall sophämtningslagen som exempel. Herr Winberg tycks t. o. m. fly från den, och hans röda gubbe är bortglömd. Det är den totala torkan och kapitulationen för nöjet att få sitta på taburetten.

GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Kamrater i kammaren med känsla för ordens valörer har fäst min uppmärksamhet på den text som finns på s. 60–62 i snabbprotokoll nr 21, dvs. Carl Lidboms interpellation till justitieministern. Sveriges folk har rätt att ställa vissa anspråk på sin riksdag och sina riksdagsmän, och vi själva har också anledning att iaktta normala hövlighetsregler inbördes. Jag vill därför – inte bara på mina egna vägnar – påminna Carl Lidbom om ett råd, givet av en av hans nära vänner: Var varsam med orden!

CARL LIDBOM (s) replik:

Herr talman! Det är tacknämligt att Gunnar Biörck slår vakt om deorum både när det gäller kungahuset och när det gäller riksdagen.

GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag skall inte lägga mig i striden mellan Carl Lidbom och Håkan Winberg om Håkan Winbergs avsikter. Jag tänkte bara säga några ord med anledning av att Carl Lidbom i sin interpellation, som ju finns i kammarens protokoll, har dragit in förre justitieministerns insatser. Jag citerar vad som sägs i interpellationens inledning:

”I tre år hade vi som justitieminister en pensionerad ämbetsman med beteckningen opolitisk. Hans uppgift var att uträtta så litet som möjligt. Mått med detta mått var hans verksamhet framgångsrik.

Sin enda utåt uppmärksammade insats gjorde han på hösten 1978, när han under den förra trepartiregeringens ändlösa diskussioner om borrhål och laddning av reaktorer försökte lära Fälldin att tolka villkorlagen. Denna insats blev dock, som bekant, mindre framgångsrik.”

Detta uttalande har Carl Lidbom i dag spätt på med en allmän förklaring om att de gångna tre åren var en period av total överksamhet inom justitiedepartementet.

Jag tror inte att det bara var jag som studsade inför den här interpellationen. De här uttalandena är märkliga i tre avseenden.

För det första riktar Carl Lidbom ett i sammanhanget helt ovidkommande personligt angrepp på en person som inte har möjlighet att svara här.

För det andra speglar de en annan syn på ålder och pensionering än vad som är allmänt vedertaget numera. Carl Lidboms attityd stämmer dåligt med t. ex. socialdemokraternas partimotion om socialtjänsten.

För det tredje är det en djupt orättvis beskrivning av vad som har uträttats i justitiedepartementet under de gångna tre åren.

Jag hade hoppats att Carl Lidbom i dag, efter den eftertanke som han haft möjlighet till sedan han lämnade sin interpellation, skulle ha tagit tillbaka de här uttalandena i interpellationen. Jag vill faktiskt ge Carl Lidbom en chans att utan krumbukter ta tillbaka de svepande fördömanden och de spegloror som i interpellationen slängs mot förra justitieministern och be honom och kammaren om ursäkt.

CARL LIDBOM (s):

Herr talman! Jag ber att få påpeka att i denna debatt i dag är det två personer som försöker dra in den förra justitieministern: Håkan Winberg och Gabriel Romanus. Jag har inte gjort det. En tredje, Gunnar Biörck i Värmdö, hade väl samma syftning. Nu har alltså både hovmannen och brorsonen snyftat. Jag tycker att ämnet kan vara utagerat vid det här laget.

Det jag sade om den förra justitieministern i min interpellation – i dag har jag i stort sett lämnat honom åt sidan – var ett politiskt betyg på verksamheten, och egentligen träffar det inte honom utan den regering som han tillhörde. Jag sade att det var en programmatisk överksamhet på lagstiftningsområdet, och det står jag fast vid. Det var en ovanligt passiv och initiativlös tid. Som jag uppfattar det hade Sven Romanus uppgiften att förvalta de löpande ärendena, och det gjorde han väl förträffligt, samt att i övrigt uträtta tämligen litet, och det gjorde han också.

GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Det är inte jag som har dragit in förra justitieministern i den här debatten – det är Carl Lidbom genom oförskämheterna i den interpellation som i dag besvaras. Den ingår som bekant i kammarens protokoll.

Jag gav Carl Lidbom en chans att utan krumbukter ta tillbaka och beklaga

Fredagen den
30 november 1979

*Om personalbristen
vid vissa kronofog-
demyndigheter,
m. m.*

sina uttalanden. I stället drar han in ytterligare en ovidkommande synpunkt i debatten, nämligen att jag är släkt med förre justitieministern. Det är jag stolt över, men det hör inte hit.

Carl Lidbom talar om tre år av programmatisk överksamhet och säger att förre justitieministerns enda utåt uppmärksammade insats – alltså inte bara på lagstiftningsområdet – var att han försökte lära Thorbjörn Fälldin att tolka villkorlagen.

Det hände en hel del under de här åren. Efter att ha läst interpellationen tog jag del av den debatt i Svenska Dagbladet där statssekreterare Montgomery redovisade vad som hade hänt i justitiedepartementet, och Carl Lidboms mycket magra bemötande av detta. Sedan tog jag fram de propositioner som hade lagts fram från justitiedepartementet under de tre åren. Det är naturligtvis inte höjden på stapeln av propositioner – som jag har med mig här – som räknas utan innehållet, och här finns åtskilliga viktiga förslag. De kan väl mäta sig med vad Carl Lidbom under perioden 1973–1976 presterade som statsråd, när det gäller både kvalitet och kvantitet, även om ingen precis har beskyllt Carl Lidbom för överksamhet.

En chans till, Carl Lidbom: Ta tillbaka de där uttalandena utan krumbukter! Det är inte vi som har dragit in förre justitieministern i den här debatten. Jag hade aldrig yttrat mig, om jag inte hade sett interpellationen. En chans till att beklaga – annars skall jag återkomma med ett kort citat av Carl Lidbom.

Då Carl Lidbom avstod från att yttra sig lämnades ordet på nytt till

GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Eftersom Carl Lidbom inte yttrar sig skall jag bara citera vad han själv sade nyss: Herre Gud, vilken ynkedom!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 3 Om personalbristen vid vissa kronofogdemyndigheter, m. m.

Kommunministern KARL BOO erhöll ordet för att besvara *Alf Wennerfors* (m) den 26 oktober anmälda interpellation, 1979/80:45, till budgetministern, och anförde:

Herr talman! Alf Wennerfors har frågat budgetministern om följande:

1. Hur många tjänster vid kronofogdemyndigheter med överkapacitet har sedan 1978 omfördelats till de mest arbetstyngda kronofogdemyndigheterna?
2. Anser statsrådet det vara befrämjande för skattemoralen att 50–60 milj. kr. per år i skatteintäkter inte blir indrivna på grund av personalbristen?
3. Vilka åtgärder vill statsrådet vidtaga för att åstadkomma en effektivare indrivning av kronofogdemyndigheterna?

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

På frågan angående omfördelning av tjänster vill jag svara att hittills har genom indragning av tjänster och medel i s. k. överkapacitetsdistrikt arbetstynnda kronofogdemyndigheter tillförts 1 tjänst som kronofogde, 24 tjänster för exekutiv personal och 11 tjänster för kontorspersonal. Dessa 36 tjänster har fördelats med 11 till distrikt i Stockholms län, 7 till Malmöhus län, 5 till Göteborgs och Bohus län samt med 1 à 2 tjänster per län till ytterligare 8 län.

Av personalpolitiska skäl har regeringen inte velat aktualisera indragning av en tjänst i s. k. överkapacitetsdistrikt förrän tjänsten blivit vakant. Det är därför naturligt att takten i överföringarna inte blir så hög.

Bland de indragna tjänsterna ingår 3 vid s. k. enmansstationeringar. I landet finns 81 kronofogdedistrikt. Den anställda personalen är placerad dels på s. k. centralorter – 81 stycken – dels på s. k. stationeringar, dvs. andra orter än centralorten. Stationeringarnas antal uppgår till ca 100. Av dessa är f. n. nära 40 s. k. enmansstationeringar. Övriga stationeringar är bemannade med 2 eller flera tjänstemän. Kronofogdemyndighetsutredningen presenterade år 1977 i sitt betänkande (SOU 1977:42) Kronofogdemyndigheterna en ingående undersökning av de s. k. enmansstationeringarna, som även då var 40. Resultatet av undersökningen visade att 3 kunde dras in och att 16 var av den arten att deltidstjänst kunde komma i fråga. Regeringen utfärdade i regleringsbrev för budgetåret 1978/79 föreskrifter för bl. a. indragning av stationering. Alf Wennerfors har i sin interpellation citerat en del av detta beslut. Om man emellertid läser vidare, finner man att det står:

”Innan framställning om indragning av stationering på angivna grunder görs, skall länsstyrelse undersöka möjligheterna att omfördela arbetsuppgifter för att åstadkomma tillfredsställande arbetsvolym. Går ej det, skall länsstyrelse söka åstadkomma deltidstjänst omfattande lägst halvtid.”

Förutsättningen för att en deltidstjänst skall inrättas är alltså att arbetsvolymen är så stor att den räcker till minst en halvtidstjänst. Även för dessa tjänster har av bl. a. regionalpolitiska och personalpolitiska skäl angivits att frågan om indragning kan aktualiseras, när tjänsten blir ledig. Det åligger länsstyrelserna att följa verksamheten och att ta initiativ till nödvändiga förändringar. Sådana bör också kunna aktualiseras när kronofogdemyndigheten och personalen är överens om att en ändring bör prövas. Det bör betonas, att det är viktigt att myndigheterna kan upprätthålla närservice så långt detta är rimligt. Avgörande vid regeringens prövning av frågan om indragning av tjänst är därför inte bara arbetsvolymen utan även allmänhetens behov av närservice.

På den andra frågan svarar jag nej. Utebliven indrivning kan självfallet aldrig vara befrämjande för skattemoralen vare sig orsaken är personalbrist eller andra brister. Under innevarande budgetår har regeringen försökt att möta de ökande arbetsmängderna hos kronofogdemyndigheterna genom att anvisa ytterligare medel för att göra indrivningen mer effektiv. Myndigheterna i bl. a. Stockholms län och Göteborgs och Bohus län har sålunda fått ett

Fredagen den
30 november 1979

*Om personalbristen
vid vissa kronofogdemyndigheter,
m. m.*

rätt kraftigt medelstillskott.

På interpellantens tredje fråga kan jag svara att regeringen följer utvecklingen av arbetsmängderna och produktionsresultaten hos bl. a. kronofogdemyndigheterna. Situationen hos dessa har självfallet vägts in i den budgetberedning som f. n. pågår i regeringskansliet.

ALF WENNERFORS (m):

Herr talmån! Jag skall först be att få tacka kommunministern för svaret på min interpellation. Jag tycker att det ger uttryck för en viss förståelse för kronofogdemyndigheternas problem. Självfallet skulle jag ha önskat mera rejäla tag. Här finns det ju faktiskt stora pengar för staten att hämta. Om den socialdemokratiska regeringen före 1976 visade ringa intresse för att skattepengarna drogs in ordentligt, så får det stå för socialdemokraterna. Men det vore tråkigt om en borgerlig regering i det här avseendet skulle sköta statens affärer dåligt. Med tanke på det stora budgetunderskott som vi har borde samtliga statsråd ta varje tillfälle i akt för att slå vakt om de slantar som rätteligen tillhör staten.

Hur mycket pengar är det då fråga om? Jag tror att vanligt hederligt folk inte har en aning om hur illa det här sköts. Tänk om journalister fick veta att det är fråga om miljardbelopp – vilka rubriker!

Statistiken över indrivningar visar att man den 1 januari 1978 hade fått in 3 miljarder kronor för litet när det gäller samtliga skatter, allmänna avgifter och böter. Ett år senare hade siffran stigit till 4,1 miljarder kronor. Och vad sägs om uppgiften att man under 1978 avskrev hela 600 milj. kr.? Jag har också fått veta att skuldbeloppet till samhället i september 1979 uppgick till 152 milj. kr. och det bara inom en liten kronofogdemyndighet, nämligen Sollentuna kronofogdemyndighet. Motsvarande siffra när det gäller pengar som man alltså inte har fått in var för Huddingedistriktet 149 milj. kr. Gör inte statsrådet också den bedömningen att det verkligen är uppseendeväckande siffror?

Jag kan inte ställa den nya regeringen eller statsrådet Boo till svars för detta. Den nya regeringen och den nye kommunministern borde rimligen få en chans att rätta till missförhållandet. Jag skall alltså inte ställa någon till svars för detta, men jag vill ändå genom min interpellation peka på det här problemet. Det finns ett ypperligt tillfälle att här tjäna in pengar till statskassan. För att tala fotbollsspråk: Nu har regeringen bollen.

Jag och många med mig kommer att uppmärksamt följa utvecklingen. Jag förutsätter att regeringen vill medverka till att skatteflykt av det här slaget förhindras. Jag förutsätter också att det skulle kännas genant för regeringen – hur det var under den socialdemokratiska regeringsperioden är en annan sak – om under den innevarande regeringsperioden talesättet spreds: Vill du komma undan skatt, flytta då till kommunerna i Storstockholmsområdet.

Indirekt ger nu statsrådet besked på den här punkten, och det är jag tacksam för. Statsrådet säger nämligen: "Utebliven indrivning kan självfallet aldrig vara befrämjande för skattemoralen vare sig orsaken är personalbrist eller andra brister." Därefter pekar kommunministern på att en hel del medel

faktiskt har anvisats under innevarande budgetår. Jag har noterat det med tillfredsställelse – men det räcker inte.

Inom vissa kronofogdemyndigheter i Storstockholmsområdet krävs det en kraftig personalökning. Och man kan tala för en sådan, när den verkligen lönar sig. Det finns en gammal tumregel som säger att en duktig indrivare tar in omkring 1 milj. kr. om året. Detta gäller kanske mer storstadsområdena, men vi kan väl i alla fall hålla oss till den tumregeln. Om varje indrivare drar drygt 100 000 kr. i lönekostnader, inser ju var och en att det skulle löna sig att engagera några indrivare. Tio indrivare skulle alltså kosta ungefär 1 milj. kr., men dessa tio indrivare driver in 10–12 milj. kr. i skattepengar. Detta borde väl vara en god affär för staten!

Nu skall vi emellertid pruta på den offentliga sektorns kostnader. Jag brukar tala mycket för det, och vi gör det inom det parti som jag representerar, nämligen moderata samlingspartiet. Men inte skall vi väl pruta på en verksamhet som ger pengar tiofaldt igen?

Jag undrar om statsrådet känner till att vi har en mängd vakanser i Storstockholmsområdet. Låt mig bara som exempel peka på kronofogdemyndigheten i Sollentuna. Enligt personalplanen skall myndigheten ha 58 befattningar. 45 är besatta. 13 befattningar är alltså vakanta. Av dessa 45 anställda är just nu tre långtidssjuka. Därtill kommer de vanliga korttids-sjukdomarna, ledighet av olika skäl och utbildning – ett par anställda är f. n. under utbildning. Jag kan presentera liknande siffror från andra kronofogdemyndigheter i Storstockholmsområdet. I Huddinge t. ex. har man 20 indrivarebefattningar. Sex av dessa befattningar är vakanta.

Vad görs då åt dessa vakanser? Jo, man försöker anställa och utbilda aspiranter. Men utbildningen tar två och ett halvt år. Jag må säga att detta är en märklig utbildningspolitik. Först när det blir en vakans får man alltså rekrytera en aspirant och sätta i gång en utbildning. Denna aspirant blir alltså klar först två och ett halvt år senare. Jag förstår att det kan gå bra ute i landet, där det inte finns någon befolkningstillväxt. Det är möjligt att det där kan fungera bra, och det kanske det har gjort i många år. Men i ett län med stark befolkningstillväxt och hela tiden en ökande arbetsmängd måste detta innebära stora problem.

Vi skall också komma ihåg att vi har och under många år har haft en stor avgång inom denna yrkeskategori. På grund av arbetsförhållandena, anställningsvillkor och annat väljer många utbildade och duktiga indrivare arbete i inkassoföretag, banker o. d. Jag vill verkligen rekommendera statsrådet att titta litet närmare på just utbildningsfrågan. Är kommunministern t. ex. beredd att så snart som möjligt ta initiativ till en extra ordinarie utbildning av ett 30–40-tal befattningshavare? Jag tror att det skulle vara mycket värdefullt.

När det gäller utbildningens inriktning tror jag att vi också måste ompröva tidigare tankar. Jag tror att man har rätt i den rapport som för bara en kort tid sedan presenterades av riksrevisionsverket. Där sägs att utbildningen kanske skall ha en litet annan inriktning, i varje fall i vad gäller vissa befattningshavare. Det kanske inte är nödvändigt att man på alla håll har jurister. Det

Fredagen den
30 november 1979

*Om personalbristen
vid vissa kronofog-
demyndigheter,
m. m.*

kanske är mycket mer nödvändigt att detta yrke får en mer företagsekon-
nomisk inriktning och att man får vissa företagsekonomiska experter inom
varje kronofogdemyndighet. Jag tror att man i denna rapport verkligen har
rätt på den punkten.

Så bara några ord om omfördelning av tjänster: Statsrådet redovisar i sitt
svar att en viss sådan omfördelning har skett. Men detta ger sammantaget
tyvärr inte så många tjänster. Jag börjar nästan ifrågasätta om det är fruktbart
att fortsätta en diskussion om detta. Jag har i tidigare motioner och
anföranden här i kammaren ställt mig litet tveksam till en omfördelning, men
jag har ändå hoppats att en sådan verkligen skulle ge någonting.

I alla händelser tycks inte omfördelningsprincipen ge tillräckligt beträf-
fande Storstockholmsområdet. Samtidigt kunde man bli litet fundersam när
man läste en debattartikel i en morgontidning för två tre veckor sedan.
Författaren, en kronfogde och tidigare riksdagsman, sätter t. o. m. sin
yrkesheder i pant när han påstår att exekutionsväsendet är överbefolkat av
kronofogdar. Han pekar också som exempel på några orter i södra Sverige.
Men jag förutsätter att denne yrkesman inte är riktigt informerad om hur vi
har det här uppe i Storstockholmsområdet.

Jag sade i inledningen att indrivningen är dåligt skött. Jag sade t. o. m. att
vanligt hederligt folk inte vet om det. Jag skall be att få påpeka att dessa
kritiska ord inte riktar sig till kronofogdemyndigheterna och all den personal
som till vardags sliter med sina väldiga arbetsuppgifter där. Nej, det är faktiskt
vi här i riksdagen och ni statsråd i regeringen som är ansvariga.

Jag upprepar: Nu är det kommunministern och regeringen som har
bollen.

På min tredje fråga i interpellationen svaras att regeringen följer utveck-
lingen och att även den arbets- och personalpolitiska situationen på det här
området skall vägas in i den pågående budgetberedningen i regeringkansliet.
Jag känner mig tillfreds med det t. v., och jag kan alltså till sist, herr talman,
säga att jag avvaktar budgetpropositionen med mycket stort intresse.

Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Om man har en organisation som skall handlägga viktiga
uppgifter är det självklart att man vill ha den organisationen så effektiv som
möjligt.

Det låter drastiskt när Alf Wennerfors här redovisar vilka belopp som inte
kommer in till statskassan genom att kronofogdeorganisationen inte är
tillräckligt utbyggd bl. a. i Stockholmsområdet. Jag vill för min del säga att
ambitionen givetvis skall vara att indrivningen skall vara så effektiv att vi får
in även dessa pengar, som också skall till statsverket. Man måste dock även
ha klart för sig att det någonstans i den här redovisningen av utestående
medel finns ett "knä", varefter det krävs extraordinära insatser från
kronofogdeorganisationens sida för att få in dessa ytterligare pengar. Den
problematiken skall självfallet också vägas in i den bild som tecknas
beträffande de utestående medlen.

Sedan vill jag bara erinra om att det i bl. a. Stockholm för några år sedan

fattades beslut om att införa REX, dvs. datorisera verksamheten, för att underlätta indrivningen. Arbetet med detta pågår, och systemet skall vara färdigt att tillämpas i sin helhet den 1 juli 1980. För att klara problemen vid införandet av REX i Stockholm har 2,1 milj. kr. anslagits under det här budgetåret. Samma belopp är avsett att användas under det tidigare budgetåret.

I fråga om omfördelning av tjänster har man självfallet att ta hänsyn både till vilken service som allmänheten erbjuds på de orter där indragning skall ske och till personalpolitiska synpunkter. Det är ett svårt komplex, där man inte kommer ifrån dessa synpunkter i den förändringsverksamhet som sker.

Sedan är det givetvis beklagligt att det förhåller sig så som Alf Wennerfors redovisade när det gäller det stora antalet vakanser i Stockholmsområdet och de uteblivna arbetsinsatserna på grund av sjukskrivning etc. Jag vill för min del beklaga att man har den situationen, särskilt mot bakgrund av den allmänna arbetsmarknad som vi f. n. har.

När det gäller utbildningsfrågorna är det självfallet angeläget med en riktig och framförhållande utbildning, som överensstämmer med den effektivitet som vi ändå vill åstadkomma beträffande verksamheten inom kronofogdemyndigheterna.

ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Det är ytterst värdefullt att vi har fått i gång REX-systemet ute på kronofogdemyndigheterna i vissa distrikt. Det verkar ju som om försöksverksamheten ger goda resultat. Men vi får nog inte hoppas för mycket ens på detta, för när det kommer till kritan kan ju inte datamaskinen ge sig i väg ut i bygderna och hämta in pengarna. Där krävs det att vi har duktiga indrivare som kan få tillbaka pengarna till staten. Jag har en känsla av att vi i den här diskussionen ibland gör oss överdrivna förhoppningar när det gäller datamaskinen.

Sedan noterar jag med tillfredsställelse det uttalande som kommunministern gjorde när det gäller de extraordinära insatserna i vissa distrikt. Jag sätter stort värde på det, och jag upplever det så, att kommunministern över huvudet taget ser konstruktivt och positivt på den frågan. Jag hoppas att vi så snart som möjligt skall kunna lösa de problem som finns inom det här området.

Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Jag vill bara erinra om att tankarna bakom att införa REX som försöksverksamhet var just att försöka underlätta för dem som är verksamma på servicesidan inom kronofogdemyndigheterna. Vi får nu se fram emot den utvärdering av systemet som skall ske och se vilka konsekvenser den får för den framtida användningen av datan inom den här verksamheten. Men jag noterar det Alf Wennerfors sade, att man kanske inte skall göra alltför överdrivna framtidsvisioner beträffande datainslaget i kronofogdemyndigheternas verksamhet, men det blir ändå värdefullt att se vad den servicen har

Fredagen den
30 november 1979

*Om regeringsini-
tiativ med anled-
ning av viss upp-
vaktning av ung-
dom från Norrbot-
ten*

betytt när det gäller att effektivisera och underlätta de manuella insatserna inom verksamheten.

Till sist vill jag än en gång erinra om att regeringen självfallet har dessa frågor under observation och att vi skall ta de initiativ som är erforderliga för att komma till rätta med de svagheter som finns i systemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Om regeringsinitiativ med anledning av viss uppvaktning av ungdom från Norrbotten

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Eivor Marklunds* (vpk) den 14 november anmälda fråga, 1979/80:116, till statsministern, och anförde:

Herr talman! Eivor Marklund har frågat statsministern vilka initiativ regeringen avser att ta utifrån det material som presenterats vid en uppvaktning av representanter för Norrbottens ungdom. Frågan har överlämnats till mig.

Mot bakgrund av den besvärliga situation som råder på arbetsmarknaden i Norrbotten beslutade riksdagen, efter förslag av regeringen, inom ramen för det s. k. Norrbottenpaketet om en rad åtgärder för att stärka sysselsättningen i länet. Förutom den satsningen har regeringen i samma syfte beslutat om stöd till länet i ett flertal enskilda ärenden. Sammanlagt har minst 7 miljarder kronor satsats av statliga medel i sysselsättningskapande syfte de senaste tre åren. Detta måste sägas vara en mycket stor satsning.

Att dessa insatser ger effekt belyses bl. a. av att arbetslösheten varit lägre denna höst än hösten 1978.

Den inriktning Norrbottenpropositionen hade ger inte bara förbättringar på kort sikt utan även en hel del nya fasta arbetstillfällen både inom näringslivet och inom den offentliga sektorn.

Bristen på arbetstillfällen i Norrbotten drabbar ungdomarna särskilt hårt. En viss förbättring i arbetsmarknadsläget för ungdomar har emellertid ägt rum också i Norrbotten. Ytterligare insatser är emellertid nödvändiga för att förbättra ungdomarnas möjligheter att få arbete. Jag har tidigare i kammaren redogjort för det arbete som pågår med bl. a. företagsförlagd gymnasieutbildning. Det är min förhoppning att detta skall vara en väg att hjälpa ungdomar ut på arbetsmarknaden.

Att stödja våra unga är dock inte enbart en uppgift för arbetsförmedlingarna och skolan utan en fråga som angår oss alla. Jag tycker därför att 7 april-rörelsens arbete och initiativ innehåller mycket positivt. De krav som har framförts till regeringen är inte nya för oss utan i hög grad frågor som vi arbetat med en längre tid, och detta arbete har bl. a. lett fram till de sysselsättningskapande åtgärder jag här berört.

EIVOR MARKLUND (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka Rolf Wirtén för svaret på min fråga och noterar särskilt värderingen av 7 april-rörelsens arbete och initiativ, en värdering som jag delar.

Det är sant att de framförda kraven inte är nya, och de är inte heller nya för oss som har verkat och verkar politiskt inom länet. Vad som är viktigt är ju att det nu, inte minst tack vare de här ungdomarnas aktivitet och initiativ, finns en starkare medvetenhet i länet om nödvändigheten av mycket mer omfattande åtgärder än dem som Rolf Wirtén har talat om.

Bristerna i det s. k. Norrbottenpaketet, som vi i vpk uppfattat dem, har beskrivits i motioner och interpellationer, varför jag inte tänker ta upp dem vid det här tillfället. Vi vet ju att läget i Norrbotten är alldeles speciellt. När den genomsnittliga ungdomsarbetslösheten i riket har varit uppe i 7 % har den legat vid 20 % i vårt län. Var femte ung arbetssökande har mötts med beskedet att det inte finns arbete. Då behövs det en annan sorts regionalpolitik för Norrbotten, en annan än den för landet i övrigt. Man måste våga använda de styrmedel som statsmakterna väl ändå fortfarande förfogar över. Det behövs stora satsningar både på de statliga företagen och på styrning till Norrbotten av produktion i privata företag, så som skedde i slutet av 1960-talet t. ex. Jag undrar om Rolf Wirtén är beredd att ta också de greppen.

Vi är, som sagt, ense om att ungdomsrörelsen mot arbetslöshet gör mycket som är positivt. Initiativen är inga tillfälliga irrbloss. Nu följer man upp tidigare arbete – projektveckor i skolor, demonstrationer, regeringsuppvaktningar m. m. – med att ambitiöst lägga sig i länsplaneringen. Det är ju inte någonting som vem som helst utan vidare ger sig på. Men de här ungdomarna visar verkligen aktivitet också på det området. Länsplanering 80, diskussionen om länets framtid, borde vara en folkrörelse – så har en av länets framsynta länsplanerare formulerat sitt önskemål. Han får verkligen god hjälp av de här aktiva ungdomarna att få sina förhoppningar infriade.

Rolf Wirtén uppmanar i dagens Dagens Nyheter företagen att ställa upp för de unga. Men hur blir det om företagen inte gör detta? Vad skall regeringen göra då? Och hur ser regeringen på anställningsstoppet i de stora statliga företagen i Norrbotten, de företag som ändå är länets industriella bas? Så länge dessa företag inte släpper in ny arbetskraft utgör ju även de ett hinder för de unga i Norrbotten att få arbete. Vad skall man göra i fortsättningen? Norrbottenpaketets innehåll räcker uppenbarligen inte. Det finns hot om en mycket stark utflyttning och befolkningsminskning under 1980-talet i Norrbotten.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag skulle bara vilja läsa in till kammarens protokoll de tre huvudkraven vid namninsamlingen i Norrbotten. Dessa var: arbete efter skolan och lumpen, arbete på hemorten och vidareförädling av råvarorna i länet. Jag sade i mitt svar, herr talman, att det i hög grad är just på de här punkterna som vi har satt in våra åtgärder. Jag tycker mig också förstå att

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

Om regeringsinitiativ med anledning av viss uppvakning av ungdom från Norrbotten

Fredagen den
30 november 1979

*Om regeringsini-
tiativ med anled-
ning av viss upp-
vakning av ung-
dom från Norrbot-
ten*

Eivor Marklund är ense med mig om att det är den färdriktningen som vi skall försöka arbeta efter.

Sedan kan man alltid diskutera om resurserna är tillräckliga, det är jag medveten om. När Eivor Marklund menar att man måste göra alldeles extra insatser i Norrbottens län mot bakgrund av den arbetsmarknadssituation som råder där håller jag med om det. Jag vill också påstå att det verkligen har gjorts speciella insatser. Vi har diskuterat Norrbottenpaketet flera gånger, och jag tror inte att vi behöver fördjupa oss i dess detaljer nu, eftersom vi har haft många tidigare tillfällen att göra det. Men det paketet innebär en satsning i miljardklassen, som inte har någon som helst motsvarighet i de andra länen. Jag tycker att den satsningen är motiverad, och det är därför vi har gjort den.

Det är glädjande att vi i varje fall för den här hösten och vintern kan notera en något förbättrad situation i Norrbotten. Låt mig bara nämna att oktobersiffrorna för 1978 och 1979 för ungdomarna – som vi nu diskuterar – visar en minskning av arbetslösheten med 250 ungdomar i åldrarna upp till 25 år. Det visar också att åtgärderna har haft vissa effekter. Även de rapporter som lämnats av exempelvis länsarbetsnämnden visar att situationen nu är förbättrad.

Jag vill också göra det tillägget, herr talman, att vi hade en utflyttning från Norrbotten 1977 och 1978, men att det under första halvåret 1979 varit en inflyttning till Norrbotten.

EIVOR MARKLUND (vpk):

Herr talman! Ja visst har vi vidtagit åtgärder, men som jag har sagt – det behöver vi inte fördjupa oss i nu – räcker de åtgärderna inte ens för att ange färdriktningen för den utveckling som krävs i Norrbottens län. Det är ingenting som jag hittar på för att göra det besvärligt för arbetsmarknadsministern, utan det konstateras av dem som sköter länsplaneringen i Norrbotten.

I det allra senaste numret av Land redovisas staplar över situationen länsvis när det gäller sysselsättningsläget. Och av den redovisningen framgår att Norrbottens arbetslöshet är i en klass för sig. Där visas också att de åtgärder som har vidtagits och som hittills är planerade inte räcker ens för att föra upp Norrbotten på en genomsnittsnivå – som redan den är tillräckligt dålig, arbetslöshetsmässigt sett.

Visst kan vi säga att åtgärderna har haft vissa effekter, men fortfarande vet vi också att det finns speciella problem. De insatser som gjorts har t. ex. inte rubbat den gamla situationen att flickor har det särskilt besvärligt i Norrbotten, speciellt i sådana samhällen som gruvorterna. Där behövs alldeles uppenbart nya grepp – någonting som gör att flickor inte behöver se som sin enda möjlighet att få något att göra att bli mammor när de är tonåringar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Om det statliga stödet till arkivarbete hos vissa allmännyttiga organisationer

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöill ordet för att besvara Sune Johanssons (s) den 15 november anmälda fråga, 1979/80:125, och anförde:

Herr talman! Sune Johansson har frågat mig vilka åtgärder regeringen överväger att vidta för att åstadkomma kompletterande statligt stöd utöver lönebidraget för arkivarbetare till organisationer med svag ekonomi.

Arkivarbetet är, liksom beredskapsarbete, en form av arbetslöshetshjälp. Arkivarbetet ger dock mera varaktig sysselsättning och har därför – på ett helt annat sätt än beredskapsarbetet – kommit att bli ett stöd till ideell verksamhet av olika slag i vårt samhälle.

Riksdagens beslut i våras om en reformering av verksamheten har till syfte att ge de människor som sysselsätts i arkivarbete sådana anställnings- och trygghetsförmåner som i dag genom lag eller avtal tillkommer arbetstagare på den reguljära arbetsmarknaden.

I dag utgår statsbidrag med hela lönekostnaden för den arkivarbetsanställda till statliga myndigheter och s. k. allmännyttiga institutioner. Reformen innebär att allmännyttiga organisationer från den 1 juli 1980 själva skall svara för 10 % av lönekostnaden för dem som nyanställs. För anställda som tidigare haft arkivarbete hos organisationen kvarstår det 100-procentiga statsbidraget fram till den 1 juli 1983.

De allmännyttiga organisationerna har i stor utsträckning berett arbetslösa och handikappade bra och meningsfulla arbetsuppgifter. I gengäld har organisationerna fått arbetskraft, som är en betydande tillgång i deras verksamhet.

Som jag nyss nämnde kommer full kostnadstäckning att utgå under en övergångsperiod om tre år för de arkivarbetsanställda som går över till anställning med lönebidrag hos allmännyttiga organisationer. Den tidsperioden bör utnyttjas till att pröva olika möjligheter att finansiera den egna kostnadsandelen. Åtskilliga organisationer torde ha en sådan ekonomi att de kan ta det ekonomiska ansvar som det här gäller.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga, som jag ställt med utgångspunkt i det förhållandet att många allmännyttiga organisationer efter riksdagens beslut om ändring av nu gällande regler för organisationer som har arkivarbetare anställda med lönebidrag har uttryckt oro för sina möjligheter att i framtiden ha kvar sina nuvarande arkivarbetare i deras anställningar. Representanter både för organisationer och för anställda har när de träffat oss politiker ställt frågor om vad som menas med den ordalydelse i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1978/79:20 där det heter: "De ekonomiska problem som slutligt kan drabba vissa organisationer får tas upp i samband med prövningen om annat stöd från det allmänna."

Det är självfallet i första hand arbetsmarknadsministern som bör kunna ge

Om det statliga stödet till arkivarbete hos vissa allmännyttiga organisationer

Fredagen den
30 november 1979

*Om det statliga
stödet till arkivar-
bete hos vissa all-
männyttiga orga-
nisationer*

besked på denna punkt, eftersom det är arbetsmarknadsministern som bör ta initiativ och lägga fram förslag i frågan om vilken annan typ av samhällsstöd det kan bli fråga om. Även om det kanske inte finns något skrivet förslag ännu är det nödvändigt att få veta vilka tankar arbetsmarknadsministern har i här nämnda avseende.

Herr talman! Nu fick jag delvis besked härom i arbetsmarknadsministerns svar, där det framhölls att åtskilliga organisationer torde ha en sådan ekonomi att de kan ta det ekonomiska ansvar som det här gäller. Ja, för dem är detta kanske inte något problem, men det är det däremot för de organisationer som inte kan ta ett sådant ekonomiskt ansvar. Själv är jag revisor i två idrottsföreningar som har en ganska dålig ekonomi men som har var sin anställd arkivarbetare. Dessa föreningar har inte ens med tillämpning av 10-procentsregeln några möjligheter att finansiera dessa arkivarbetares anställning. Det är i första hand ett besked om hur man skall behandla sådana organisationer som jag vill ha.

Jag hade tänkt fråga arbetsmarknadsministern om hänvisningen till samhällsstöd i andra former skulle kunna innebära att regeringen tänker höja de statliga anslagen till folkrörelser och allmännyttiga organisationer eller om man kan förvänta sig att landsting och primärkommuner skall gå in med kompletterande stöd. Men eftersom även deras ekonomiska situation är hårt pressad, skulle jag i stället vilja veta om regeringen överväger t. ex. att i någon form öka skatteutjämningsbidragen till landsting och primärkommuner.

Jag tycker att jag borde kunna få besked från arbetsmarknadsministern på dessa punkter. Jag hoppas att han är beredd att besvara och kommentera de frågeställningar som jag tagit upp.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag vill först erinra om att beslutet i denna fråga fattades av en enig riksdag och att alltså även Sune Johansson var med om att anta dessa riktlinjer. Det var naturligtvis vissa avsikter bakom riksdagens beslut. Handikapporganisationerna drev på denna fråga och var angelägna om att få en anställningsform för arkivarbetare likvärdig med vad som gäller för andra ute på arbetsmarknaden. De ville alltså att samma avtal och lagar skulle gälla för arkivarbetarna som de som gäller för arbetsmarknaden i övrigt. Detta krav ansågs vara viktigt för dessa grupper.

Ett tillgodoseende av detta önskemål förutsatte dock också med nödvändighet att huvudmannen för den aktuella gruppen av anställda var beredd att gå in i ett ekonomiskt ansvarstagande. Detta var en av huvudmotiveringarna till att 10-procentsregeln infördes.

Det är naturligtvis riksdagens avsikt att man i organisationerna, när man där efter en så lång övergångstid som tre år kommer fram till den dag då man måste ta ett ekonomiskt ansvar för de nu anställda, skall ha planerat sin verksamhet så att man klarar den förändring som reformen innebär. Därför tycker jag, herr talman, att vi för dagen bör avvakta utvecklingen och se hur organisationerna ställer in sig på att klara förändringen. Detta var riksdagens avsikt med beslutet – jag säger det än en gång. Vi har ju ännu inte låtit det nya

systemet träda i kraft, och därför, Sune Johansson, är det för tidigt att börja diskutera den här frågan nu. Vi har en lång övergångstid på oss.

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är möjligt att arbetsmarknadsministern tycker att jag är tidigt ute när jag tar upp frågeställningen nu, men man måste i första hand försöka förstå de människor som sitter på de här jobben i dag. Att vara handikappad är ett problem i och för sig. Det är ett ännu större problem att dessutom veta att man är handikappad på en arbetsmarknad med en sysselsättningssituation som på många ställen i landet är väldigt svår och som innebär att de handikappade har ringa möjligheter att få sysselsättning på arbetsmarknaden.

*Om det statliga
stödet till arkivar-
bete hos vissa all-
männyttiga orga-
nisationer*

När det gäller arbetsgivaransvaret har jag samma inställning, att det bör tas samma ansvar inom de här allmännyttiga organisationerna som på den reguljära arbetsmarknaden. Jag anser att det går att klara den skyldigheten även om man har hjälp av statligt stöd eller får hjälp i andra former. Det gäller ju att på det ena eller andra sättet försöka förklara hur de här organisationerna skall få ihop tillräckligt med pengar till sin ekonomi för att de skall kunna behålla sina nuvarande anställda.

Utöver detta vet vi att arbetsmarknaden för de handikappade är ytterst trång. Vi har också denna vecka i massmedia fått uppgifter om att ca 70 000 handikappade människor som besökt arbetsförmedlingarna under det senaste året inte hade fått någon arbetsanvisning. Vi känner till det av annan statistik också, och regeringen säger nu i en proposition om ändring i lagen om anställningsskydd att nästan 36 000 människor i landet får sjukbidrag. Många av dessa kommer säkerligen inte att kunna återvända till den reguljära arbetsmarknaden. Alternativet till pension bör då vara att de får arbete inom allmännyttiga organisationer med hjälp av lönebidrag. Det är klart att alla dessa grupper, liksom organisationerna själva, vill ha besked så snart som möjligt, eftersom också de måste planera sin ekonomi och sin verksamhet framöver.

Jag tycker att arbetsmarknadsministern borde ha haft någonting mera konkret att komma med för att stilla den oro som man känner.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag vill bara göra ett tillägg.

Jag vet att det råder en viss oro bland de organisationer som Sune Johansson diskuterade, eftersom man där befarar att behöva ligga ute med en hel del pengar under den tid man väntar på bidraget från staten. Då har man dragit en parallell med den halvskyddade verksamheten och tänker sig sexmånadersintervall. Jag är, herr talman, medveten om att detta kan vara ett problem. Jag tycker därför att det finns skäl att fundera över att i varje fall se på de organisationer som inte har stor omsättning och som bara har en liten penningvolym att arbeta med.

Hur problemet skall lösas vet jag inte, men den väg som det förefaller vettigast att söka sig fram på är att försöka få tätare intervaller mellan

utbetalningarna. Detta är det tillägg som jag tycker bör göras i den här debatten.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är klart att denna väntan på bidragen kan vara ett problem, men en lösning på den delen löser inte hela det verkliga problemet, nämligen föreningarnas situation. Ekonomin är dålig inom föreningarna, som oftast bara har att lita till sig själva och sin verksamhet i form av lotterier och annat sådant för att skrapa ihop pengar. Vi är väl i rätt stor utsträckning njugga med samhällsstöd till olika organisationer. Det borde, tycker jag, på många områden bli vissa förbättringar och vissa ökningar av anslagen här. Jag trodde att arbetsmarknadsministern, för att stilla den oro som dessa föreningar känner i dag, skulle ha sagt att han är beredd att verka för ett bättre ekonomiskt stöd i andra former från staten till berörda organisationer. Men något sådant besked fick jag alltså inte, och det tycker jag är tråkigt.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Stödet till den ideella verksamheten måste prövas i vanlig ordning såväl i statens årliga budgetproposition som vid landstingens och kommunernas budgetbehandling. Därför är det här inte den rätta stunden att diskutera den saken.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Om den nya organisationen för arbetsmarknadsinstitut

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN erhöll ordet för att besvara *Sten Svenssons* (m) den 8 november anmälda interpellation, 1979/80:54, och anförde:

Herr talman! Sten Svensson har frågat mig vilka åtgärder regeringen överväger för att lösa de omställningsproblem som följer av att planeringsarbetet inför den nya organisationen för arbetsmarknadsinstitut har försejats. Han frågar vidare om regeringen överväger att framflytta tidpunkten för dess ikraftträdande. Slutligen frågar han om jag är beredd att ge besked om det kostnadsutfall för genomförande av organisationsförändringen som kan beräknas i dagens planeringsläge.

I december 1977 fattade riksdagen ett principbeslut om en samordnad organisation för den yrkesinriktade rehabiliteringen. Samtidigt beslutades om den nya stiftelseorganisationen för skyddat arbete, som skall genomföras den 1 januari 1980.

De båda organisationsförändringarna hänger nära samman eftersom de nuvarande kommunala huvudmännen i allmänhet har gemensam administration av skyddade verkstäder och arbetsvårdsinstitut för yrkesinriktad rehabilitering. En förändring av den ena verksamheten får därför effekter på den andra.

Arbetet med att organisera den skyddade verksamheten kunde börja ganska omgående efter riksdagsbeslutet. Vad gäller rehabiliteringssidan var läget mera komplicerat, eftersom det inte var klart vem som skulle bli huvudman för verksamheten. Det var heller inte klart vilka aktiviteter som skulle ingå i den nya samordnade organisationen. Bl. a. återstod frågan om viss arbetspsykologisk verksamhet skulle inordnas. Dessa frågor löstes först genom riksdagsbeslutet i mars i år.

Detta har medfört att den särskilda organisationskommittén för den yrkesinriktade rehabiliteringen – NYR – haft att arbeta med mycket knappa tidsmarginaler.

Omställningsproblem kommer att finnas när arbetsmarknadsinstitutet börjar sin verksamhet. Mot denna bakgrund hade det varit värdefullt om det särskilda institutet för metodutveckling och personalutbildning hade kunnat börja sin verksamhet samtidigt med arbetsmarknadsinstitutet. I avvaktan på att lokaliseringen av institutet åter utreds, i enlighet med riksdagens uttalande, får frågor om metoder och personalutbildning handläggas av AMS och statens arbetsklirik.

Av skäl som jag redan har redovisat måste organisationsförändringen genomföras samtidigt med att de skyddade verkstäderna byter huvudman. Reformen kan alltså inte senareläggas. Däremot kan det i praktiken komma att dröja innan man helt integrerar de verksamheter som skall omfattas av förändringen.

Reformens syfte är ju att resurser som i dag är spridda på olika huvudmän skall samordnas och integreras. En konkret följd av detta är bl. a. att arbetslokalerna måste anpassas till den nya verksamheten, vilket kommer att föra med sig kostnader för ombyggnader, tillförhyrningar, utrustning m. m.

I dag finns exempelvis korta praktikkurser, s. k. ALU-kurser, på många håll i landet. De skall bli en del av arbetsmarknadsinstitutet. Om institut skall inrättas på orter som i dag har ALU-verksamhet måste man decentralisera resurser för arbetsprövning, arbetsträning och psykologservice till dessa orter.

För min del anser jag det synnerligen angeläget att en sådan decentralisering kan genomföras snarast. Arbetsmarknadsinstitutet skall ge service åt de sökandegrupper som i många fall har svårast att orka med långa resvägar eller längre tids bortovaro från hemorten. Institutens målgrupper är bl. a. människor som tvingas ompröva sitt arbets- och yrkesval på grund av sjukdom eller handikapp.

Regeringen kommer inom kort att besluta om riktlinjer för den regionala organisationen av arbetsmarknadsinstitut.

Riksdagen kommer att föreläggas förslag om medel för en decentralisering av verksamheten. Det beslut som riksdagen fattar blir sedan avgörande för i vilken takt en samordnad organisation kan genomföras.

Fredagen den
30 november 1979

*Om den nya orga-
nisationen för
arbetsmarknads-
institut*

STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min interpellation.

I sitt svar medger arbetsmarknadsministern att det finns omställningsproblem när arbetsmarknadsinstitutet börjar sin verksamhet.

Det är bra att herr Wirtén har kommit till den slutsatsen, men insikten om problemen borde ha funnits långt tidigare. Den uteblivna informationen från statens sida till de personer som skall ingå i den nya organisationen ger en bild av det bristande handlaget från departementets sida i detta ärende.

Sedan juli månad, då berörd personal inom exempelvis arbetsvården här i Stockholm fick sina uppsägningar, har ingen kontakt tagits beträffande arbetsvillkor och arbetsplacering. Den enda information som över huvud taget har förekommit är bristfällig och mycket kortfattad.

När vi nu närmar oss årets slut är man fortfarande ovetande om på vilken befattning och på vilken arbetsplats man kommer att beredas arbete. Många befarar att arbetserbjudandena kommer att vara av den art att man i princip kan betrakta sig som arbetslös. Dessa människor har svårt att förstå hur staten som deras blivande arbetsgivare, och med hänvisning till en rad gällande lagar, bl. a. om anställningstrygghet, kan handla på detta sätt.

Missnöjet med ärendets handläggning har tagit sig många olika uttryck. I början av denna månad genomförde lärare vid arbetsmarknadsutbildningsenheterna, AMU, en sittstrejk. Över hela landet lade man ned arbetet i protest mot arbetsmarknadsdepartementets förslag till omorganisation.

Jag har fått ett brev från en lärare som uppmärksammat att jag har framställt den här interpellationen. Han skriver så här:

”Det är beklagligt att vi som är anställda inom OT-kurserna vid AMU-center, i dag den 23 november inte vet om vi har någon tjänst efter den 1 januari 1980.”

Ur ett annat brev kan jag citera följande: ”Jag vill med detta brev tala om hur vi som arbetar ute på ’gräsrotsnivå’ känner det. Övergången till AMI är ett spel med människor, både personal och kursdeltagare, som snart liknar en fars. Det behövs en seriös debatt och åtgärder. Det är politikernas och AMS skyldighet – om vi skall lita på dem.”

Det är inte bara de sittstreckande AMU-lärarna som är missnöjda med huvudmannaskiftet för omställnings- och träningsutbildning för handikappade. I ett pressuttalande säger kanslichefen Nils Wallin på De handikappades riksförbund att han har förståelse för de sittstreckande lärarna.

Wallin hävdar: ”Både under och efter omställningen blir de handikappade eleverna lidande, främst då de med grava handikapp. Intagningen till utbildningen begränsas och lämnar långa köer av människor som behöver yrkesinriktad rehabilitering. Redan nu har kön börjat växa. Vi är också oroliga över att annan utbildning, t. ex. yrkesomskolningen, får en negativ inverkan på handikapputbildningen, då båda ligger under samma huvudman och är förslagna vid samma institution.” Detta påpekar alltså DHR:s kanslichef.

Den allmänna trenden har under senare år varit att handikappade skall integreras med andra människor. De nya samordningssträvandena förvånar därför många.

Det är ju inte bara resurserna som skall slås samman, utan även lokalmässigt skall handikappade människor sammanföras för sig.

Av statsrådets svar framgår att regeringen ännu inte har fastställt organisationsförslaget, trots att organisationen skall träda i kraft och fungera från årsskiftet. Nu återstår endast julmånaden – i vilken ingår åtskilliga helgdagar – för att placera bortåt 2 500 personer på nya tjänster.

Jag har frågat statsrådet vilka åtgärder regeringen överväger för att lösa de omställningsproblem som följer av att planeringsarbetet har försenats. Några konkreta svar kan jag inte finna i det svar som jag nyss fått ta del av, och jag vill därför upprepa frågan: Vad kommer man att göra? Åtskilliga löntagare som berörs av den här omställningen väntar på besked.

Bland myndigheter och anställda som är beroende av vad som sker talar man om att detta är årets skandal. För min del är jag beredd att gärna instämma i det omdömet. Arbetsmarknadsdepartementets handläggning av detta ärende är mycket anmärkningsvärd.

En omständighet som enligt min mening i hög grad bidragit till de uppkomna svårigheterna är statens övertagande av de uppgifter som nu förekommer vid de fristående arbetspsykologiska instituten. I praktiken innebär detta en socialisering av privata företag, eftersom dessa företag tvingas upphöra. Verksamheten har hittills omfattat nio företag med ca 40 lokalkontor, spridda över hela landet, med sammanlagt 300 anställda.

Flertalet företag har en verksamhet som till 90 % kommer att monopoliseras av staten. Dessa företag kan således inte överleva med den korta tidsfrist som står till buds, och därför kommer all personal att stå utan arbete den 1 januari 1980, om de inte innan dess kan få adekvat anställning inom den nya AMI-organisationen.

Vi moderater tog avstånd från dessa planer, när ärendet var uppe i riksdagen. Det framgår av vår reservation, som då fogades till det aktuella betänkandet från arbetsmarknadsutskottet.

Vi uttryckte farhågor för att reformen skulle komma att kosta skattebetalarna åtskilligt mer än vad man då kunde beräkna. Det förefaller nu som om våra farhågor har besannats, ja t. o. m. överträffats. Vi pekade på det förhållandet att berörda företag icke blir ekonomiskt kompenserade för bortfallet av den huvudsakliga verksamheten. Frågan ställdes under debatten till statsrådet: Vad skall hända med privata investeringar, vilka byggt på nuvarande förutsättningar? Vi fick inget svar i den debatten, och jag upprepar frågan.

Företagen har upprörts över det sätt varpå man velat iscensätta den nya organisationen, vilket förhandlingsläget mellan statens förhandlingsnämnd och psykologföretagen bär vittne om. Redan i mars skrev PA-rådet till herr Wirtén och påpekade bl. a. följande:

”Vid förhandlingarna hade SFN ett enda konkret förslag, nämligen att 'Bolaget överlåter per den 1 januari 1980 vederlagsfritt på staten de inventarier, maskiner och annan utrustning samt förnödenheter för fortsatt drift av verksamheten som ägs av bolaget.’

Ett sådant förslag uppfattar vi som starkt kränkande. PA-rådet har i mer än

20 år byggt upp ifrågavarande del av verksamheten efter statliga önskemål. Betydande investeringar har därvid gjorts, både i utveckling av metoder, personal och materiella resurser. Vi kommer naturligtvis därför att bestämt avvisa föreliggande 'bud'.

Om det lagda budet skall ses som ett uttryck för statsmakternas hållning kan vi inte uppfatta detta annat än som ett försök till konfiskering av egendom."

Enligt vad jag har inhämtat i ärendet har man betett sig på samma sätt mot de övriga privatägda företagen. Här har vi en viktig förklaring till varför planeringen för den nya AMI-organisationen allvarligt har försenats.

Reformen rimmar mycket illa med tesen om "sociala reformer utan socialism" liksom även med intentionerna i Gustaf Lindencronas monopolutredning. Hur kan ett statsråd som säger sig vara liberalt försvara en sådan politik?

Jag har vidare frågat statsrådet om regeringen överväger att framflytta tidpunkten för organisationens ikraftträdande. Av svaret framgår att man inte förefaller beredd att medverka till detta. Då vill jag fråga: Om de fackliga organisationerna skulle komma med en framställning om att tidpunkten skall flyttas fram, kommer då en sådan begäran att avvisas? För min del anser jag att man allvarligt borde överväga en sådan åtgärd för att skapa nödvändig tidsfrist för enligt min mening behövliga åtgärder för att underlätta omställningen för den personal som berörs av de förestående förändringarna.

Jag har slutligen efterlyst en kostnadsredovisning, men den lyser med sin frånvaro i det svar som statsrådet har presterat. Enligt vad jag har erfarit har bl. a. det s. k. lokalanskaffningsanslaget överskridits med 7 milj. kr. vid den tidpunkt då endast hälften av lokalerna var anskaffade. Jag frågar herr Wirtén: Är detta riktigt? Hur många miljoner ytterligare kommer statsrådet att begära att riksdagen måste anslå för att arbetsmarknadsdepartementets ambitioner i detta sammanhang skall kunna omsättas i praktiken? När kommer riksdagen att få en redovisning av de totala kostnaderna för hela reformen?

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Fru talman! Det var en ganska kritisk granskning Sten Svensson gjorde av det här ärendet. Han utgick från något som egentligen inte existerar – han talade om arbetsmarknadsdepartementets förslag. Bakgrunden till det hela är ett omfattande utredningsarbete, som av remissinstanserna har bedömts väldigt positivt och som riksdagen har ställt sig bakom med undantag för den moderatreservation som Sten Svensson här återigen talat för. Den handlar om att utnyttja den psykologiresurs som har funnits i de privata instituten. I övrigt har riksdagen fattat beslut i enighet. Det skedde i sista omgången så sent som den 15 mars i år.

Sedan har en särskild utredning arbetat och gjort ett mycket förtjänstfullt

---

Om den nya organisationen för arbetsmarknadsinstitut

arbete – det vill jag gärna betyga – i ett läge då man hade mycket små tidsmarginaler att arbeta med. Jag tycker Sten Svensson skulle börja med att erkänna att där låg en svårighet – såvida inte Sten Svensson vill säga att vi skulle ha haft olika igångsättningstidpunkter för Samhällsföretag å ena sidan och arbetsmarknadsinstitutet å den andra. Det har Sten Svensson inte hävdat i riksdagsdebatten i mars i år eller i något annat skede av handläggningen, och han gör det inte heller nu. Men han har i interpellationen ställt frågan om det är möjligt att uppskjuta ikraftträdandet av organisationen, och han upprepar den nu – helt onödigt f. ö., eftersom jag har lämnat ett klart svar på det. Jag har sagt att det, av de skäl som jag har redovisat i interpellationssvaret, inte är möjligt att flytta fram tidpunkten för organisationens ikraftträdande.

Jag vill gärna tillägga att såvitt jag förstår är inte heller den berörda personalen beredd att påyrka någon senareläggning av ikraftträdandet. Vi är ju överens om själva principuppläggningsen. Sedan en tid tillbaka är det uppgjort om avveckling av de privata instituten. Och vi skulle inte ha någon vettig administration om vi skiljde arbetsmarknadsinstitutet från den skyddade verksamheten i stiftelsen Samhällsföretag. Vi skall gå i gång den 1 januari 1980 men göra det med en mjukstart. Det har jag också betonat i interpellationssvaret, och jag gör det gärna en gång till. Jag vet att de som har hand om det här arbetet har samma intentioner.

Jag återvänder till kommittén för yrkesrehabilitering, som hade en mycket kort tidsrymd att arbeta inom, från mars till årets slut. Kommittén har kommit med ett förslag, som arbetsmarknadsstyrelsen också fått tillfälle att yttra sig om. Förslaget gick till departementet någon gång i mitten av oktober, och nu är det sista dagarna av november. Regeringen kommer att fatta beslut om den här organisationen i dag. Vi kommer därför också att kunna få ut meddelanden till alla berörda i början av nästa vecka om deras arbetssituation vid mjukstarten i början av januari 1980. Man behöver inte då ha varje människa på den plats som man framöver tänker sig, utan man har möjlighet att diskutera sig fram till en lämplig lösning. Men det kommer att vara en klar angivelse av hur organisationen skall se ut från januari.

Om Sten Svensson vill sätta sig ner och fundera över hur beslutssituationen såg ut för oss när vi tog över frågan från riksdagen skall han finna att det här nog egentligen är vad man kan begära av arbetsmarknadsministern och arbetsmarknadsdepartementet. Vi beklagar för personalens del att vi har haft så snäva marginaler att arbeta inom – i svaret har jag också hållit med Sten Svensson om att det är ett problem – men vi kan ändå inte förändra verkligheten, utan vi har tvingats att arbeta på det här sättet. Jag tror mig våga påstå att vi har försökt göra det så smidigt som möjligt.

Det skall väl också tilläggas att ett par saker har försvårat det här arbetet. Den kommitté som var i verksamhet när riksdagen tog sitt beslut under våren leddes av en ordförande som tyvärr hastigt avled, och vi fick börja om utredningsarbetet. Detta är känt för Sten Svensson, och han bör ha förståelse för att det kan ställa till en del problem innan man kommer upp i varv i arbetet på nytt när en så viktig person faller ifrån.

Vi har vidare haft den omständighet som Sten Svensson tar upp i sin tredje

Fredagen den
30 november 1979

Om den nya organisationen för arbetsmarknadsinstitut

punkt i interpellationen beträffande kostnadsaspekten. Det framstod ganska tidigt som önskvärt att vi decentraliserade den här verksamheten så långt det går. Riktpunkten var att det skulle ske inom den tidigare verksamhetens kostnadsramar. Detta visade sig få så besvärliga konsekvenser i en del län att NYR lade fram ett alternativförslag med en något längre gående decentralisering än vad resurserna hade tillåtit, om man skulle ligga på samma nivå. Det uppkom alltså en ekonomisk fråga som måste in i den vanliga budgetprövningen. Jag förmodar att Sten Svensson är så medveten om hur budgetpropositionen arbetas fram i regeringens kansli för att vara klar att läggas fram för riksdagen i januari att han förstår att det är vissa låsningar innan man kan göra den slutliga avvägningen av vad man har för resurser tillgängliga för det kommande budgetåret; det gäller här 1980. Nu har vi knäckt det, nu är vi klara, och vi har därför kunnat gå till beslut om organisation och personalanvisning, som jag här tidigare har redovisat.

Sten Svensson efterlyser en mera exakt siffra för vad det här kan röra sig omkring för belopp när det gäller den ökade decentraliseringen. Självfallet är det inte så lätt att ange det exakt ännu, men med de ökade lokalbehov och insatser för inventarier och maskiner osv. som uppkommer ligger summan under första halvåret 1980 i storleksordningen 10 milj. kr. och för budgetåret 1980/81 i storleksordningen 20–25 milj. kr. Men det här är väldigt mycket av engångskostnader. På driftsidan är det mest fråga om att förstärka en del personal i Norrbotten med ett 30-tal tjänster, och de ligger naturligtvis stabilt i fortsättningen.

Med det här, fru talman, har jag belyst varför det har blivit en hel del problem. Om man försöker sätta sig in i frågan, bör dock var och en vara medveten om att det har varit näst intill omöjligt att handlägga den här frågan på ett snabbare och smidigare sätt än vad som här har gjorts.

STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Ja, det är riktigt att jag har följt ärendet noga. Det framgår också av den debatt vi hade när riksdagen fattade detta beslut. Jag har samlat åtskilligt material och fått många brev, så jag har satt mig in i den här frågan ganska väl.

Men jag vill påpeka att det var herr Wirténs egen proposition som låg till grund för riksdagsbeslutet. De förslag som fanns i propositionen ligger ju också till grund för den verkställighet som regeringen har att utöva i detta ärende. Har man gjort en missbedömning i propositionen när det gäller snäva tidsmarginaler, så finns alltid möjligheten att återkomma till riksdagen och begära ändringar. Därför tycker jag inte att det finns särskilt stor anledning att skylla på riksdagen. Jag har tagit upp regeringens sätt att hantera verkställigheten, och jag vidhåller den kritik som jag gav uttryck för i mitt förra inlägg.

Fortfarande råder ju det sakförhållandet att den berörda personalen inte har fått några arbetserbjudanden. Det är bara julmånaden kvar med många helger. De anställda frågar sig: Vilken arbetsplats kommer vi till? Vilka arbetsuppgifter får vi? Vilka chefer får vi? Vilken lön kommer vi att få?

Vilken ställning ur arbetsrättslig synpunkt kommer vi att ha om det blir svårigheter för olika huvudmän att komma överens i samband med övergången vid årsskiftet?

Sedan säger herr Wirtén att det är beklagligt att en person har gått bort, och jag har självfallet förståelse för detta. Men å andra sidan bör man inte planera arbetet så att det hänger på en enda person. Man borde ju vara på det klara med att det är många som skall vara med i sammanhanget och åstadkomma insyn och inflytande. Men naturligtvis är ordförandeposten i denna utredning viktig; på den punkten kan vi vara överens.

Jag har också frågat beträffande kostnadssidan. Det är som jag har befarat – att det kommer att kosta ganska många miljoner. Här nämndes alldeles nyss att det blir bortåt 25 milj. kr. Statsrådet säger att det kan bli tal om en engångskostnad. Ja, i och för sig. Men jag tror att vi får anledning att räkna med höjda kostnader också på driftsidan. Det är ju fråga om en mängd nya lokaler, och vi vet vad det kostar i dag att bygga och inreda nya lokaler i förhållande till vad det kostade tidigare. Det kommer sannolikt att bli stora kostnadshöjningar trots allt.

Slutligen vill jag påpeka att man har reagerat från olika håll. Inom Stockholms läns landsting förekom en interpellationsdebatt i den här frågan. Landstingsrådet för sociala frågor, Nils Hallerby, svarade bl. a. följande på en fråga om den här problematiken:

”En deputation från personalen vid landstingets rehabiliteringsenheter uppvaktade mig den 30 oktober 1979 om den förestående övergången till AMS. De var ytterligt bekymrade, eftersom det organisationsförslag som nu av AMS skall ha överlämnats till regeringen innebär en allvarlig försämring av de rehabiliteringsresurser, som vi har i detta län. Då landstinget yttrade sig över remiss av betänkande avgivet av utredningen rörande viss yrkesinriktad rehabiliteringsverksamhet, kritiserade jag den mycket snäva gränsdragning utredningen gjorde. Jag befarade då, att detta skulle komma att innebära en försämring för Stockholms läns landsting och att man längre fram i tiden kanske skulle komma att få bygga upp en ny rehabiliteringsorganisation. Jag finner i dag, att mina farhågor besannats och jag har därför skrivit till statsrådet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet och påpekat den försämring, som det ändrade huvudmannaskapet kommer att innebära för Stockholms-regionen med sin speciella storstadsproblematik.”

Jag har även tagit del av Nils Hallerbys skrivelse till statsrådet, men jag skall inte citera den. Statsrådet är själv medveten om vad saken gäller. Dessutom har ju företrädare för fackliga organisationer vid upprepade tillfällen uppvaktat i departementet.

Allt detta tyder på att det är stora problem för flera huvudmän. Därför finns det anledning att stanna upp och fundera över vad man skall vidta för åtgärder för att eliminera dessa svårigheter. Det är kärnfrågan i min interpellation: Vilka konkreta åtgärder ämnar statsrådet vidta för att underlätta omställningen för den berörda personalen?

Fredagen den
30 november 1979

*Om den nya orga-
nisationen för
arbetsmarknads-
institut*

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Fru talman! Jag lade ju fram den här propositionen som riksdagen tog ställning till i mars i år. Sten Svensson är väl fullt medveten om att den hade föregåtts av en principproposition med därpå följande beslut här i riksdagen om att man skulle ordna verksamheten på det sätt som vi senare anvisade i den detaljproposition som beslutades om i mars i år. Vad jag här hade att göra var att följa tidigare riksdagsbeslut. Om jag gjorde en missbedömning när det gäller den tid som behövdes för att klara ut de många praktiska ting som Sten Svensson här har tagit upp, så gjorde i så fall riksdagens ledamöter, Sten Svensson inkluderad, samma missbedömning, för då fanns ingen som helst tanke på att skilja Stiftelsen Samhällsföretag från arbetsmarknadsinstitutet. Jag tror att det f. ö. var riktigt att riksdagen höll ihop dessa verksamheter av skäl som jag redovisat i mitt interpellationssvar. Det skulle ha varit väldigt svårt med olika startpunkter.

När det gäller påståendet om arbetslöshet samt om att personalen skulle sakna besked om var man skall vara i januari 1980 vill jag säga att det är felaktigt. Sten Svensson vet det mot bakgrund av vad jag här tidigare sagt. På måndag, eller i varje fall i början av nästa vecka, kommer man att få besked om var man skall vara och om hur organisationen kommer att se ut. Jag har sagt, och det är vi överens om, att det hade varit önskvärt att få det beskedet tidigare. Kom därför inte och tala om någon arbetslöshetssituation i januari 1980! Det är klart att staten här tar sitt ansvar. De regler som har gällt för befintlig personal kommer i möjligaste mån att gälla i fortsättningen också.

Under hela hösten, Sten Svensson, har det bedrivits ett mycket intensivt beredningsarbete vid de många berörda institutionerna. Man har diskuterat lokalfrågan och placeringen av personal i olika hänseenden. Det har med andra ord varit en mycket intensiv förhandlingsperiod. Men tiden från mars till november är inte tillräcklig för att klara den mängd av praktiska problem som det här är fråga om.

När det gäller de åtgärder som nu skall vidtas finns naturligtvis, Sten Svensson, i mitt svar en antydning om att man bör förhandla sig fram till en mjuk igångsättning av verksamheten. Jag tycker att det är ett tillräckligt svar. Det har också sin bakgrund i att hela AMI-verksamheten som sådan skall samordna de många resurser som vi tidigare har haft på skilda håll och där vi har all anledning att pröva oss fram så att vi får en så bra verksamhet som möjligt, att arbetsförmedlarna får en resurs när det gäller att hjälpa de grupper på arbetsmarknaden som har de allra största problemen att finna ett jobb. Denna resurs skall vara någorlunda likvärdig landet över, dvs. den skall finnas även i län som har en större yta och som ofta har större problem att brottas med. Jag tänker då på Norrbotten, som jag nämnde här i mitt tidigare inlägg.

Sten Svensson åberopar Nils Hallerbys brev. Visst har jag tagit del av detta. Jag har noga lyssnat på särskilt personalen från Stockholm som varit här på uppvaktning. Men, Sten Svensson, det är något ologiskt att samtidigt som man åberopar att man inte riktigt får alla de resurser som man skulle önska

och som man hoppas på, stå här och gissla och säga: Se här, det blir tydligen dyrare! Jag kan här räkna upp många behov som inte helt kommer att kunna tillgodoses. Men vi har, fru talman, satsat på något väldigt viktigt: att decentralisera den här verksamheten och att göra den någorlunda likvärdig landet över. Jag tror att vi här i riksdagen kommer att uppskatta det den dag då vi får se på frågan mera i detalj.

STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Självfallet skall vi politiker vara beredda att göra omprövningar och erkänna begångna misstag. Det skall vi kosta på oss i denna situation. Jag vill påminna om att vi varnade för kostnadsutvecklingen i vår reservation, men jag tycker nu att vi moderater kanske borde gått längre och reserverat oss på flera punkter. Nu har jag tagit upp denna fråga i interpellationen, eftersom jag anser att man borde ha sett på detta på ett annat sätt och framför allt aktualiserat frågan om att rätta till det som går att rätta till i detta sammanhang.

Sedan säger statsrådet att det är fel att påstå att man inte har fått några arbetserbjudanden. Men jag har ju här citerat ett antal brev, och jag har också förmedlat den upplevelse som de fackliga organisationerna har av detta. Herr Wirtén nämnde alldeles nyss den uppvaktning som skedde i kanslihuset onsdagen den 14 november, då man bl. a. överlämnade en PM till arbetsmarknadsministern. Jag har den här, och jag citerar ur den: "Vi anser att resultatet kommer att bli en ökad förtidspensionering av arbetshandikappade – i onödan. Den rehabiliteringsorganisation som vi byggt upp sedan 1972 kommer att brytas ner när staten går in som huvudman. Det kan vi inte acceptera. Vårt huvudkrav är att vi får tillräckliga resurser för att kunna fortsätta vårt arbete. Vi kräver att regeringen särskilt uppmärksammar storstadsregionernas problem. Vi menar också att det är mer än anmärkningsvärt att vi som personal nu – bara några veckor innan årsskiftet då den nya organisationen ska träda i kraft – ännu inte vet var vi kommer att placeras. Om vi överhuvudtaget kommer att få behålla jobbet på hemorten."

Detta har framförts av en rad fackliga företrädare, och jag har med anledning av detta ställt mina frågor i interpellationen.

Arbetsmarknadsministern ROLF WIRTÉN:

Fru talman! Jag noterar med tillfredsställelse att jag i Sten Svensson tydligen i fortsättningen kommer att ha en frände när det gäller att driva på denna verksamhet och få ökade resurser för att tillgodose önskemålen om mera specialiserade tjänster inom AMI i synnerhet, för att hjälpa de människor som är hotade på arbetsmarknaden. Får jag tolka Sten Svensson på det sättet är jag nöjd med denna debatt. Förvisso är det ett allvarligt problem med de många utslagningar som sker på vår arbetsmarknad, och jag håller gärna med om att i synnerhet det faktum att människor förtidspensioneras i unga år är en omständighet som ingen av oss kan se på med glädje.

Kan vi hjälpas åt för att möta just den gruppen av människor med ökade resurser, Sten Svensson, så är det bra.

STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Ja, herr Wirtén, på den punkten är vi helt överens om att vi skall hjälpas åt här i riksdagen. Vi skall tillskapa rejäla resurser för att hjälpa de arbetshandikappade och på allt sätt försöka integrera dem i det öppna samhället och skaffa dem adekvata arbetsuppgifter. Där är vi alltså helt överens.

Däremot måste jag konstatera, fru talman, att vår kritik när det gäller övertagandet av de privatägda arbetspsykologiska instituten kvarstår oförändrad – just i den frågan har vi diametralt motsatta ståndpunkter.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Om den manuella glasindustrin

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Lena Öhrsviks* (s) den 5 november anmälda interpellation, 1979/80:47, dels *Kjell Nilssons* (s) den 15 november anmälda interpellation, 1979/80:61, och anförde:

Fru talman! Lena Öhrsvik har frågat mig

dels när industriverkets utredning om den manuella glasindustrin väntas vara klar,

dels vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att förhindra ytterligare nedläggningar under den tid utredningen pågår och

dels om de anställda vid Flygsfors Glasbruk kan räkna med regeringens stöd i sina försök att åter få i gång verksamheten.

Kjell Nilsson har frågat mig

dels vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att rädda sysselsättningen i Skruv,

dels hur regeringen tolkar det löfte om fortsatt sysselsättning vid Skruv och Målerås som Kostagruppen gav i samband med beslutet om lokaliseringstöd år 1977 och

dels vilka risker det finns vid nedläggningar av manuella glasbruk och förflyttning av tillverkning utomlands för att den konstnärliga traditionen skall dö ut.

Lena Öhrsvik och Kjell Nilsson har båda frågat mig hur regeringen tolkar riksdagens beslut från våren 1979 angående sysselsättningsnivån inom den manuella glasindustrin.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Den manuella glasindustrin har under 1970-talet utsatts för avsevärda påfrestningar. En ökande internationell konkurrens från bl. a. maskintillverkat glas har trängt tillbaka den traditionella, hantverksmässiga tillverkningen. Omställnings- och anpassningsproblem har uppstått inom den

svenska glasindustrin. Sedan början av 1970-talet har ansträngningar gjorts att med olika industripolitiska åtgärder stärka branschens konkurrenskraft. Åtgärderna har syftat bl. a. till att stimulera glasbruken till en ökad exportaktivitet.

Nuvarande branschprogram för den manuella glasindustrin beslutades av riksdagen våren 1977 (prop. 1976/77:61, NU 1976/77:37, rskr 1976/77:283) och löper nu på sitt tredje och sista budgetår. Totalramen för programmet är 25 milj. kr. För innevarande budgetår har inom denna ram exportprogrammet höjts med 1 milj. kr. till 3 milj. kr. För en bransch av glasindustrins storlek innebär detta program en avsevärd satsning från samhällets sida. Det har i detta fall ansetts vara en väl avvägd och nödvändig resursinsats.

Riksdagen beslutade våren 1979 att en samlad plan för samhällets insatser på glasindustriområdet skall upprättas. Som mål för den manuella glasindustrin angavs att bevara denna industris långsiktiga konkurrenskraft och konstnärliga kvalitet så att nuvarande sysselsättningsnivå kan behållas (mot. 1978/79:1483, NU 1978/79:28, rskr 1978/79:207). För övriga delar av glasindustrin, tillverkningen av planglas och förpackningsglas, uppställde riksdagen inga mål av detta slag.

Statens industriverk gavs i april i år i uppdrag att utarbeta förslag till en plan enligt riksdagens beslut. Detta utredningsarbete, som bedrivs i nära kontakt med länsmyndigheter, företag och anställda, pågår ännu och beräknas enligt vad jag har inhämtat kunna slutföras under våren 1980.

Jag räknar med att det utredningsmaterial som kommer fram skall kunna läggas till grund för ställningstaganden i fråga om branschens utveckling och behållandet av långsiktig konkurrenskraft och konstnärlig kvalitet i enlighet med riksdagens uttalande. Några speciella garantier för en viss sysselsättningsnivå vid enskilda arbetsställen inom branschen kan emellertid inte ges, och detta har inte heller riksdagen uttalat sig för.

Enligt min mening kan nedläggningar av glasbruk och flyttning av tillverkning utomlands inverka negativt på livskraften och den konstnärliga traditionen inom en bransch som är av så begränsad storlek som den manuella glasindustrin. Det är bl. a. av detta skäl som så omfattande insatser för branschen har satts in från samhällets sida. Regeringen är dock inte beredd att föreslå att ytterligare åtgärder sätts in för branschen under innevarande budgetår.

Vad gäller Flygsfors Glasbruk har de anställda ansökt om statligt stöd till fortsatt drift av företaget. Statens industriverk har vid sin prövning bedömt att verksamheten ej kan drivas utan stora förluster och därför avslagit ansökan.

I samband med att Kosta Boda AB förvärvade glasbruken i Målerås och Skruv beviljade regeringen bolaget lokaliseringstöd i november 1977. Till grund för beslutet låg bl. a. bolagets uppgift om att fortsatt sysselsättning skulle komma att beredas totalt ca 100 personer i Målerås och Skruv. Kosta Boda AB har nu aktualiserat planer på nedläggning i Skruv, medan verksamheten i Målerås skall fortsätta och utökas.

Jag har nyligen sammanträffat med företrädare för de fackliga organisa-

Fredagen den
30 november 1979

*Om den manuella
glasindustrin*

tionerna. Önskemål framfördes därvid om att regeringen skall förhindra att beslut fattas om nedläggning av Skruf's Glasbruk innan industriverkets utredning slutförts. Eftersom det statliga stödet kopplats till planer på att viss sysselsättning skall upprätthållas, har jag ansett det rimligt att för företagsledningen påtala att ett beslut om nedläggning i Skruv kan få konsekvenser för det givna lokaliseringsstödet.

LENA ÖHRSVIK (s):

Fru talman! De anställda vid Flygsfors Glasbruk har i dag fått ett mycket cyniskt besked. Regeringen tror inte på dem och deras möjligheter att driva bruket vidare. Man vill inte satsa de futtiga 2,3 milj. kr. som skulle kunna ge 25-30 av dem fortsatt jobb.

Det som är mest uppseendeväckande i det här ärendet är att man låter industriverket besluta. Varför krypa bakom tjänstemännen? Varför inte ta ett politiskt beslut och foga in arbetsmarknadspolitiska och samhällsekonomiska skäl?

Det var många människor i våra bygder som trodde att centern menade allvar när man tidigare så hårt drev kravet om att man skulle slå vakt om de små orterna och de små företagen. Stordrift och centralisering var ju skällsorden mot socialdemokratien.

Man har enbart i mitt hemlän och enbart i den här branschen nu haft två möjligheter att i praktisk handling visa vad man står för. Det gäller Björkshult och Flygsfors. I båda fallen finns samhällsekonomiska kalkyler som visar att det är lönsamt att driva bruken vidare.

I Flygsfors finns dessutom ett nytt intressant ägarförhållande. Det är de anställda själva som äger och driver bruket.

Trots dessa klara fakta har den centerledda regeringen övergivit de anställda på dessa bruk. Ja, det drabbar ju hela orter och bygder, eftersom strukturen är sådan att bruken oftast är enda eller helt dominerande arbetsplats på orten. Kris efter kris har skakat denna bransch. Olika typer av stöd har skapats men tydligen inte fungerat. Branschen har halverats på 15 år, och den tål inte mer nu. Det finns en nedre gräns för att den skall kunna överleva. Jag har under min korta tid här i riksdagen upplevt flera glasdebatter.

Vi kan ju inte stillatigande se på när ort efter ort utarmas och människors trygghet hotas. Nedläggningar och inskränkningar har skett helt planlöst på kapitalägarnas egna villkor. Inga sociala hänsyn har tagits. Därför har vi gång på gång krävt en samlad plan, och riksdagen biföll ett sådant krav i våras. Men oron finns dock kvar, eftersom nedläggningar sker medan man planerar. Tillåter man något sådant så finns det ju sedan inte mycket att planera för.

När det nu gäller Flygsfors har de anställda i samverkan med länets utvecklingsfond gjort ett försök att överta företaget. Marknadsundersökningar har genomförts, och man har funnit att det finns underlag på marknaden för en fortsatt produktion och avsättning av belysningsglas. Flygsfors är Nordens största tillverkare av just belysningsglas, och det finns

bara ett litet sådant bruk till i Sverige.

I den budget man presenterat räknar man med att 25–30 av de 40 som annars skulle bli arbetslösa skall få jobb. Första årets drift skulle ge ett överskott på 400 000 kr. före avskrivningar.

Detta kan ske under förutsättning att 1) ett strukturgarantilån hos förre ägaren på 1 250 milj. kr. avskrivs, 2) ett avskrivningslån på 1 050 milj. kr. beviljas samt 3) att man lämnar en lånegaranti för 1,0 milj. kr. Sammanlagt blir det alltså i statligt bidrag 2,3 milj. kr.

En nedläggning kostar samhället 4 miljoner enbart under första året. Utöver detta kommer naturligtvis mänskliga lidanden som inte kan mätas i pengar.

Det finns egentligen miljoner argument för att man skall slå vakt om de här bruken. Det är tryggheten för de anställda och deras anhöriga, utnyttjande av kommunala investeringar, yrkesskickligheten, hantverket, kulturarvet, för att bara nämna några.

När det gäller kulturarvet vill jag citera vad kulturutskottet anförde i sitt betänkande 1978/79:24 när man behandlade en motion om stöd till glaskonsten: "Kulturutskottet anser att det inom den manuella glasindustrin ryms värden som utgör väsentliga delar av kulturarvet. Den konstnärliga och konsthantverksmässiga tradition som finns inom denna industri bör inte bara få leva kvar utan också få möjligheter att utvecklas. Utskottet finner det nödvändigt att man vid utarbetandet av en samlad plan för samhällets insatser särskilt beaktar den manuella glasindustrins betydelse från konstnärlig och kulturell synpunkt."

Beträffande tolkningen av riksdagsbeslutet från i våras så har i alla fall jag tolkat beslutet som så, att det nu får vara slut på nedläggningar i denna bransch. Nu måste vi ta tag i det här innan branschen dör. Regeringens hittillsvarande insatser räcker inte – vi måste skärpa oss.

I anslutning till detta vill jag fråga industriministern: Finns det någon enda liten möjlighet att ompröva beslutet när det gäller Flygsfors Glasbruk?

KJELL NILSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka industriministern för ett i stort sett positivt svar på mina frågor. Anledningen till dessa var som framgår av interpellationen dels nedläggningsshotet mot Skruf's Glasbruk, dels Orreforskoncernens planer att hos utländska glasbruk beställa glas för att klara leveranserna inom landet. Skruf's Glasbruk och Målerås Glasbruk hade ekonomiska svårigheter. För att rädda sysselsättningen köpte Kosta Boda AB bruken 1977. Man fick då ett ganska stort lokaliseringstöd, närmare bestämt 11,2 milj. kr. Driften vid glasbruken i Skruv och Målerås skulle enligt ett löfte till statsmakten vid tillfället upprätthållas. En plan för glasindustrin skulle upprättas, och det är en mycket viktig utredning som nu bedrivs i det syftet. Man sade att under den tid då planen skulle tas fram skulle inga nya nedläggningar få ske inom glasindustrin.

Kosta Boda har nu informerat sina anställda om att man ämnar lägga ned tillverkningen i Skruv trots löftet till staten. De anställda i Skruv protesterar

självfallet starkt mot detta beslut. Orten är i mycket stort beroende av glasbruket. Där finns mycket få andra sysselsättningstillfällen, ett litet bryggeri och någon annan näring vid sidan om glasbruket. Bruket har under mycket lång tid dominerat verksamheten i Skruv.

Nu säger de anställda vid Skruf's Glasbruk: Läger ni ned verksamheten i Skruv, lämnar vi den pågående utredningen. Att de anställda skulle lämna utredningen innan den är färdig skulle, som jag ser saken, vara djupt olyckligt. Det är fråga om en mycket viktig utredning för hela glashanteringen i vårt samhälle, och jag hoppas att också statsrådet delar den uppfattningen.

Statsrådet säger i sitt svar att en eventuell nedläggning i Skruv skulle få konsekvenser för Kosta Boda AB i vad gäller det utbetalade lokaliseringstödet. Jag uttrycker bara förhoppningen att dessa konsekvenser måtte bli kännbara för Kosta Boda, om man sviker det löfte man givit de anställda i den lilla orten Skruv.

Statens stöd till glasindustrin är stort i förhållande till den manuella glasindustrins omfattning, säger statsrådet. Det uppgår till 25 milj. kr., vilket är ett rätt stort belopp i förhållande till antalet anställda. Eftersom staten gått in med så mycket pengar för denna bransch har den dock även tagit ett stort ansvar för den. Man har därmed velat rädda sysselsättningen och glashanteringen i vårt land. Minskas branschens storlek nämnvärt mera, riskerar vi att bli av med hela glashanteringen i landet. Våra duktiga konstnärer tappar då sitt intresse för att lägga ned arbete inom glasindustrin, och intresset försvinner inom den utomordentligt skickliga yrkesarbetande kåren, som utgör stommen för glasindustrin i vårt land. Tjänstemän och ungdom flyr också från en näring som inte kan ge någon utkomst för framtiden, och någon ny generation glasarbetare kommer inte att finnas, om vi inte på ett bättre sätt slår vakt om den manuella glasindustrin.

Människorna måste få tillbaka tron på glashantoringens framtid i vårt samhälle. Kvalitetsbegreppet när det gäller svenskt glas är mycket angeläget. Svenskt glas skall garantera god kvalitet, ty det har det alltid gjort. Men då måste det självfallet också tillverkas i Sverige, något som jag tog upp i den andra delen av min fråga.

Strömbergshyttan är ett kvalitetsglasbruk i Småland, som ligger mellan Hovmantorp och Lessebo, men som råkat komma i ekonomiska svårigheter. Bruket har ett erkänt fint glas. Orreforskconcernen köpte glasbruket. Efter en brand för några år sedan hade glasbruket en helt nyuppförd glashytta, en modern arbetsplats. Det första Orreforskconcernen gjorde var att lägga ned driften vid Strömbergshyttan. Kammarens ledamöter kanske förstår hur reaktionen blir i dessa orter, när man samtidigt som man reste fyra flaggstänger och flaggade för fullt lade ner verksamheten. Det enda som nu finns kvar är en bod där man säljer glas samt flaggstängerna som inte var resta när driften pågick.

Orreforskconcernen och speciellt dess glasbruk Sandvik i Hovmantorp har mycket god ordringång. Concernen överväger nu att lägga sina beställningar i utlandet. F. n. undersöks, enligt meddelande till de anställda, möjligheterna

att i Danmark tillverka glas som skall levereras till Orrefors och där etiketteras för att säljas som svenskt kvalitetsglas. Kanske vi en vacker dag också får läsa att svenskt glas tillverkas i Taiwan eller någon annanstans. Detta måste utgöra ett hot mot den svenska glashanteringens och det kvalitetsbegrepp som vi alltid har förknippat med den.

Naturligtvis frågar sig de anställda gång på gång: Vad håller på att ske inom svensk glashantering? Varför kan inte det glas som Orreforskongern kan sälja tillverkas i Strömbergshyttan i stället för i Danmark, nu då ordningången är god?

Statsrådet säger att det är olyckligt och negativt om man beställer glas utomlands. Då vill jag ställa en följdfråga till statsrådet: Ämnar statsrådet vidta ytterligare åtgärder för att förhindra att svenskt glas tillverkas i utlandet och förses med etikett om svenskt kvalitetsglas? Ett lika klart besked i detta avseende som det som ges om konsekvenserna för Kosta Boda AB vid en eventuell nedläggning av Skrufs Glasbruk hoppas jag att statsrådet kan ge i kammaren nu.

GÖSTA ANDERSSON (c):

Fru talman! När vi nu diskuterar glasindustrins problem är det inte enbart en fråga om att rädda jobb, även om det är en viktig fråga. Det är i hög grad också en fråga om att rädda en hantverksmässig, konstnärlig produktion med fina traditioner. Det är dessutom en fråga om att rädda en av vårt lands mest levande kulturbygder. Samhället får därför inte begå misstaget att bedöma glasindustrin enbart utifrån krassa företagsekonomiska skrivbordsanalyser. Man måste ta hänsyn till att om fler glasbruk slås ut går värden förlorade som inte går att mäta i pengar.

De anställda vid Flygsfors Glasbruk har tagit ett föredömligt initiativ för att rädda en fortsatt produktion vid bruket. Jag känner en djup och stark sympati för detta försök att skapa ett löntagarägt företag. Det borde vara ett samhällsintresse att helhjärtat stödja de anställdas initiativ. Jag är rädd för att industriverket i sin analys har bedömt de anställdas förutsättningar och möjligheter att driva företaget alltför pessimistiskt. Man måste se det som en självklarhet att varje ny företagsetablering innebär ekonomiska risker. Jag hoppas alltså att det fortfarande finns möjligheter och öppningar för att förverkliga planerna på en löntagarägd produktion i Flygsfors.

Vi skall naturligtvis vara realistiska och erkänna att samhället inte med skattemedel kan rädda varje nedläggningshotad industri i det här landet. Nils Åsling måste som ansvarig för industridepartementet göra de svåra men nödvändiga avvägningarna mellan olika industrisatsningar. Vilka orter och regioner som har störst behov av samhällets stöd är den fråga som både riksdag och regering måste ställa sig. Samhällets beslutande organ har enligt min uppfattning hittills inte varit särskilt bra på att göra de rätta prioriteringarna.

Ställer man t. ex. glasarbetarnas situation mot läget för de anställda på Göteborgsvarven avslöjas både riksdagens och den förra regeringens oförmåga att sätta in samhällets stöd på orter där det bäst behövs. I Flygsfors och

bygden där omkring finns ingen offentlig sektor som ger nya jobb. I Göteborgsområdet skapas ständigt nya jobb inom den offentliga sektorn. I Flygsfors finns inga andra industrier. Göteborgsområdet har tillgång till tiotusentals industriarbetsplatser. I Flygsfors etableras inga nya företag. Det gör det däremot i Göteborg. Jag skulle kunna fortsätta jämförelsen på område efter område, och varje jämförelse – när det gäller service och tillgång på jobb – utfaller till Göteborgsregionens fördel. Ändå har riksdag och regering kunnat gå in med skattemedel som motsvarar omkring 200 000 kr. för varje varvsanställd i Göteborg.

Nu riktar jag inte kritiken i denna del mot Nils Åsling – jag är väl medveten om att han har en mera realistisk syn på varvsproblemen än många andra. Men samhället har alltså kunnat satsa 200 000 kr. per arbetstillfälle i en bransch som egentligen inte har några framtidsutsikter. Då måste naturligtvis glasarbetarna i Flygsfors och arbetslösa människor i andra glesbygder i landet fråga sig: Varför är rätten till arbete inte lika självklar för oss som för dem som bor i vissa storstadsregioner? Jag vill hävda att det bara finns ett hederligt svar på den frågan. Samhället kommer inte förbi sin skyldighet att upprätthålla sysselsättningen i dessa glesbygdssområden. För vad frågan egentligen gäller är att rädda en rimlig social service, ekonomiska värden i bostäder och andra anläggningar och människors möjligheter att bo kvar i den bygd som de trivs med och har en stark känsla för.

Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Lena Öhrsvik råkade ut för ett litet missförstånd i bedömningen av handläggningen av de ärenden som vi nu diskuterar. Hon sade att regeringen har fattat ett cyniskt beslut. Regeringen har inte haft anledning att besluta vare sig beträffande Skruf's eller Flygsfors Glasbruk. Den normala och den rimliga behandlingsordningen är att det branschprogram som vi har administreras av industriverket, som också har den sakkunskap som erfordras för att bedöma glasindustrins utveckling. Vi kryper inte bakom industriverket eller dess tjänstemän – jag har bara noterat att detta är ett beslut som industriverket i vanlig ordning har fattat. Jag har självfallet inte haft anledning att blanda mig i verkets beredning av ärendet. Om det blir fråga om ett överklagande kommer jag att då få ta ställning till enskildheter i beslutet. Jag tror det är angeläget att vi i debatten i kammaren håller i minnet den beslutsordning som gäller, så att vi inte råkar ut för sådana fatala misstag.

Lena Öhrsvik talade också om att först Björkshult och nu Flygsfors lämnas vind för våg. När det gäller Björkshult har jag tidigare haft tillfälle att svara på detta. Där fanns inget alternativ som hade realistiska överlevnadsmöjligheter. Jag anklagas ibland, inte minst av Lena Öhrsviks partivänner, för att ösa in pengar i industripolitiska åtgärder. Det gör vi inte om det inte finns en rimlig chans att de företag som får samhällsstöd också kan överleva. I fallet Björkshult fanns inte den chansen.

Beträffande Flygsfors har industriverket gjort en bedömning. Jag vill säga till både Lena Öhrsvik och Gösta Andersson att jag tycker att det är en

intressant utveckling att de anställda i allt fler företag är beredda att ta över. Det är min avsikt att, när kooperationsutredningens huvudbetänkande så småningom föreligger, föreslå att dylika övertaganden underlättas och speciellt stöds. De innebär nämligen ett engagemang i näringslivet som vi skall vara rädda om. Men då måste också gälla att företagen har realistiska möjligheter att överleva.

Jag har inte trängt in i fallet Flygsfors; jag har bara refererat industriverkets bedömning, och dess experter har alltså sagt i sitt beslut att marknadsmässigt bedömer man inte möjligheterna som särskilt goda. Om man vill att de anställda skall ta över bör det inte ske på sämre villkor än om en annan intressent tar över. De anställda bör, om de tar över företagaransvaret, ha samma realistiska möjligheter att driva och utveckla företaget som andra ägare har om de går in.

Jag vill till Kjell Nilsson säga att frågan om utlandstillverkning har – när vi från industridepartementet närmare har forskat i saken – visat sig vara en helt hypotetisk fråga, som har väckts i samband med en konferens inom branschen men som inte har utvecklats vidare. Såvitt jag vet är den alltså inte någon realitet – dess bättre. Självfallet skulle jag som industriminister med oro se på en utveckling som innebar att man lade produktionen av glas från svenska bruk i utlandet.

Till sist: hela denna diskussion om glasindustrin rör frågan om marknader. Gösta Andersson gjorde en intressant jämförelse med varvsindustrin. Där gjorde speciella omständigheter att man i ett tidigare skede t. o. m. startade en lagerproduktion för att hålla sysselsättningen uppe. Om marknaden viker för glasindustrin, är det denna väg som man även där i så fall måste gå, dvs. ha en samhällsstödd lagerproduktion. Men det vill jag bestämt avråda från. Och jag tror att alla som vet hur branschen fungerar också avråder från detta. Det skulle leda till orimliga konsekvenser och orimliga marknadsstörningar. Men om marknaden inte hålls uppe och om man inte är konkurrenskraftig på marknaden på vanligt sätt, måste man anpassa produktionen därefter. Det är problemet i branschen. Och det är ett problem som uppenbarligen, vad jag kan förstå av den utveckling som vi har i branschen, alltjämt är aktuellt.

LENA ÖHRSVIK (s):

Fru talman! Jag är medveten om beslutsgången i detta ärende och om att det är industriverket som har fattat beslutet, men man har gjort det på regeringens vägnar. Ansökan var alltså ställd till industridepartementet, men beslutet har kommit från industriverket. Enligt de uppgifter som jag har fått är beslutet inte överklagbart. Det är anledningen till att jag har frågat industriministern: Finns det någon enda liten möjlighet till en omprövning i detta fall? Jag vill gärna ha ett svar på den frågan.

Jag anser att detta beslut borde vara ett regeringsbeslut, eftersom man, med hänsyn till branschens struktur, tar in både samhällsekonomiska och sociala skäl i bedömningen. 90 % av denna bransch är koncentrerad till fyra kommuner. På de orter där bruken ligger är de oftast den enda eller den dominerande industrin. Man har under de allra senaste åren tappat 28 % av

de anställda. En fortsatt krympning av denna bransch får mycket omfattande just samhällsekonomiska och sociala konsekvenser för denna region. Man kan inte bortse från dessa aspekter, utan de måste vägas in i ett beslut. Och det är anledningen till att jag undrar om det finns en möjlighet till omprövning.

Jag vill här passa på tillfället att hälsa Gösta Andersson välkommen i denna debatt. Med tanke på att han under 1976 var mycket aktiv i den och då hade interpellationsdebatter med dåvarande industriministern Rune Johansson och med tanke på vad han i våra bygder tidigare har skrivit och sagt i denna fråga är det mycket roligt att vi nu kan kämpa tillsammans.

KJELL NILSSON (s):

Fru talman! Industriministern sade att det var en hypotes att man planerade att lägga industribeställningar utomlands. Från det aktuella fackförbundet har jag fått uppgift om att det varit så allvarligt att man haft överläggningar med de anställda, som krävt MBL-förhandlingar om företaget skulle vidta sådana åtgärder. Från företaget har man då sagt att man inte behöver MBL-förhandla i denna angelägenhet utan kommer att göra som man vill. Det har alltså varit långt framskridna planer på utlandsbeställningar. Men om industriministern nu har uppgift om att någon sådan utlandsbeställning inte kommer till stånd är jag självfallet mycket tacksam för det.

Statens stöd till glasbruken har i stort sett varit marknadsföringsstöd. Men det är självklart att om vi inte kan sälja det glas vi tillverkar så går glasbrukstraditionen en död till mötes. Därför är det viktigt att försöka samordna verksamheten mellan de olika glasbruken och med statens hjälp få en bra marknadsföringsapparat – det är ju viktigt att man kan sälja det man tillverkar. Vi har en sådan samverkan beträffande pelletsanläggningen i Emmaboda, som betyder mycket och förbättrar arbetsmiljön väsentligt vid glasbruken. Den är ett bevis på att samverkan kan vara till gagn för samtliga parter.

När glasbruken nu har så mycket order att de inte kan leverera glas inom rimlig tid – vilket i och för sig är ytterst glädjande – kan jag instämma i de anställdas uppfattning att det är mycket svårt att förstå varför man inte skulle kunna starta hyttan i Strömbergshyttan igen och där tillverka det glas som man nu har order på och kan sälja. Det är långa leveranstider på glas från framför allt Sandviks glasbruk i Hovmantorp.

Det gläder mig att industriministern känner oro därest man planerar att för framtiden förlägga tillverkning av svenskt glas utomlands. Den oron hoppas jag kommer att innebära att statsrådet agerar om detta skulle komma på tal.

Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Till Lena Öhrsvik vill jag säga att ansökan från de anställda i Flygsfors dels gäller ett avskrivningslån – som administreras av industriverket å regeringens vägnar och där det inte går att överklaga – dels gäller ett industrigarantilån, där det finns möjlighet att överklaga till regeringen. Om det sker ett sådant överklagande får vi alltså anledning att gå in i ärendet och

göra en slutgiltig bedömning.

När det gäller administrationen av branschprogrammen tror jag att man med allt förtroende kan förlita sig på industriverkets bedömning. Industriverket har ju vid det här laget en allmänt erkänd sakkunskap i fråga om glasindustrin. Det finns i varje fall ingen anledning för mig att ifrågasätta om industriverket gjort en allsidig bedömning och marknadsanalys innan verket gått till beslut.

Får jag till Kjell Nilsson säga: Det var väl inte MBL-förhandlingar man bedrev om de eventuella utlandsbeställningarna. Enligt den uppgift jag fått var det en MBL-information om att tanken hade väckts men inte på något sätt konkretiserats. Det tycker jag man skall notera. Och vi får hoppas att tanken inte kommer upp i nya sammanhang.

Jag tycker liksom Kjell Nilsson att det är värt att notera just möjligheten till samarbete i branschen. Pelletsanläggningen i Emmaboda är ett bra exempel. Och det är möjligt att de svenska glasbruken också på exportsidan skulle kunna vinna en del genom en ökad samverkan, även om jag inte tror att man skall låta den samverkan gå så långt att man utplånar den identitet och särart som är de svenska glasbrukens speciella styrka i marknadsföringen.

Förr eller senare kommer vi alltså fram till att just marknadsinsatserna och framför allt exportinsatserna är det avgörande. Kan vi inte sälja vårt glas så kommer problemen. Det är därför vi redan under det här året har ökat insatserna väsentligt på detta område, och det är därför vi måste intensifiera dessa insatser.

LENA ÖHRSVIK (s):

Fru talman! Detta med glasbrukens särart tycker också jag att vi skall ta fasta på. Då är det att märka att just Flygsfors skiljer sig från de andra bruken, eftersom det är ett belysningsglasbruk, och det finns bara två sådana i Sverige. Man har gjort marknadsundersökningar och funnit att det borde finnas utrymme för detta bruk också i fortsättningen.

Industriministern sade att om beslutet överklagas, då skall regeringen göra en slutgiltig bedömning. Det är ju bra, för den del som gällde avskrivningslånet kommer att överklagas. Men då måste som jag ser det regeringen bedöma samtliga ansökningar på en gång, eftersom stöden är avhängiga av varandra. Man är inte hjälpt med att få ett beslut om avskrivningslånet, om de andra besluten redan är fattade och det inte går att göra någonting åt dem. Jag skulle därför vilja ha svar på ytterligare en fråga: Kan vid regeringens bedömning av ett överklagat beslut industriverkets beslut undanröjas?

KJELL NILSSON (s):

Fru talman! Jag tror att industriministern missuppfattade mig. Jag sade inte att man hade MBL-förhandlat om utläggning av glastillverkning utomlands. Jag sade att facket krävde MBL-förhandlingar om en utläggning skulle verkställas.

Sedan håller jag med industriministern om – och jag vill också gärna understryka det – att det är viktigt att slå vakt om varje glasbruks särart. Det är

därför som planerna på att lägga ut tillverkning i ett annat land så har upprört glasbruksarbetarkåren i detta land. Det är viktigt att varje glasbruks särart framhävs, men det talar inte emot samarbete i marknadsföring, inte minst på utlandsmarknaden. En av målsättningarna för det statliga stödet är ju också att en sådan samverkan skall kunna komma till stånd.

Industriministern NILS ÅSLING:

Fru talman! Jag vill säga till Lena Öhrsvik att även om ett eventuellt överklagande gäller bara en del av ansökan, är det självfallet så att industridepartementet i det sammanhanget gör en totalbedömning av projektet som sådant.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Om försörjningsberedskapsstödet till textilindustrin

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara *Lennart Brunanders* (c) den 15 november anmälda interpellation, 1979/80:63, och anförde:

Fru talman! Lennart Brunander har frågat mig dels om jag är beredd att verka för att regler för försörjningsberedskapsstöd snarast utarbetas för att ge betydligt fler hemtextilföretag möjlighet att erhålla detta stöd, dels vilka åtgärder jag avser vidta för att de små företagen skall få del av detta stöd.

Vid riksdagens behandling i våras av propositionen (1978/79:145) om åtgärder för tekoindustrin ställde sig riksdagen bakom ett uttalande av näringsutskottet (NU 1978/79:48) i vilket utskottet utgick från att hemtextilföretag med sådan maskinutrustning som är av värde i en beredskapssituation också kan erhålla stöd i samma utsträckning som övriga tekoföretag. Om så inte anses vara fallet, borde enligt utskottsuttalandet en ändring i enlighet med vad utskottet anført komma till stånd.

De produkter som hemtextilindustrin framställer under fredliga förhållanden är av mindre intresse i en krissituation, då försörjningen måste inriktas på att tillgodose de angelägnaste behoven. Hemtextilföretag har emellertid ett försörjningsberedskapsvärde i sådana fall då maskinutrustningen kan användas för tillverkning av t. ex. kläder eller insatsvaror för tillverkning av kläder. I de rapporter som överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF) två gånger om året lämnar till regeringen om produktionskapacitetens utveckling på tekoområdet, beaktas därför även den kapacitet inom hemtextilindustrin som har betydelse från försörjningsberedskapssynpunkt.

Det bör också påpekas att svensk grundtextil industri numera i stor utsträckning är inriktad på tillverkning av produkter som vidareförädlas till hemtextilier av olika slag. Beklädnadsindustrins insatsvaror importerar däremot till stor del. ÖEF grundar emellertid sina kapacitetsberäkningar inte på den nuvarande produktionsinriktningen hos företag utan på vad de kan åstadkomma i en krissituation.

ÖEF har sedan år 1972 lämnat stöd till investeringar i sådana maskiner och byggnader inom teko-, sko- och läderindustrin som har väsentlig betydelse från försörjningsberedskapssynpunkt. Stödet utgörs av avskrivningslån och kreditgarantier. Kriteriet för att stöd skall lämnas är således försörjningsberedskapsvärdet hos en investering. Tillhörigheten till viss delbransch saknar däremot betydelse.

ÖEF har vidare möjlighet att lämna s. k. försörjningsberedskapsstöd i samband med statliga myndigheters, landstingskommuners och primärkommuners upphandling av bl. a. tekovaror. Genom detta stöd kan då så bedöms väsentligt från försörjningsberedskapssynpunkt och med beaktande av våra internationella förpliktelser upphandling ske i Sverige, trots att det finns ett lägre utländskt anbud. Inte heller då det gäller denna stödform är det tillhörigheten till viss delbransch som avgör om stöd skall utgå eller inte.

Landstings- och primärkommunerna har betydande upphandling av hemtextilier. Deras utnyttjande av försörjningsberedskapsstödet bygger emellertid på frivillighet. Mellan landstingen och ÖEF har etablerats ett intimt samarbete. Bl. a. på grund av primärkommunernas splittrade och heterogena upphandlingsstruktur har dessa däremot ännu inte i särskilt stor utsträckning använt sig av möjligheten att få försörjningsberedskapsstöd.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört kan jag inte finna annat än att hemtextilföretag har lika stora möjligheter som andra tekoföretag att få sådant stöd som är motiverat med hänsyn till försörjningsberedskapen. Den ansvariga myndigheten ÖEF svarar för att detta stöd fördelas på det från försörjningsberedskapssynpunkt lämpligaste sättet.

På Lennart Brunanders fråga om vilka åtgärder jag avser vidta för att de små företagen skall få del av stöd vill jag säga att dessa företag med de regler som f. n. gäller inte diskrimineras. De har lika goda möjligheter som andra företag att få del av stöd.

LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag tackar för handelsministerns svar, men kan med bästa vilja i världen inte säga att jag är särskilt nöjd med det.

Handelsministern inledde med att hänvisa till riksdagsbeslutet i våras, i vilket det klart uttalades att hemtextilföretagen skulle få större möjligheter att erhålla försörjningsberedskapsstöd. Jag hade därför väntat mig att jag skulle få en redovisning av handelsministern om när departementet kommer att utarbeta de regler som överstyrelsen för ekonomiskt försvar skall arbeta efter för att göra detta möjligt. I stället hänvisade handelsministern till regler från 1972, som bestämmer hur ÖEF skall fördela det här stödet. Handelsministern säger att tillhörighet till delbransch inte har någon betydelse i detta sammanhang. Jag tolkar dock riksdagens beslut på det sättet att riksdagen inte var nöjd med de regler som fanns. I annat fall hade man inte behövt fatta något beslut om en förbättring.

Stödet till hemtextilföretagen har ju betydelse på flera sätt. Hemtextilföretagen använder för sin verksamhet produkter som tillverkas av andra textilföretag som inte tillhör gruppen hemtextilföretag. Framför allt gäller

*Om försörjnings-
beredskapsstödet
till textilindustrin*

detta spinnerier och beredningsverk. Här sysselsätts också en hel del människor. Samtidigt har de stor betydelse från beredskapssynpunkt.

Under de senaste årtiondena har ju textilindustrin avtappats på en stor mängd människor. Från beredskapssynpunkt måste det dock vara värdefullt att bevara kunnandet på just textilområdet. Även härvidlag gör hemtextilföretagen en god insats.

En av anledningarna till min fråga är att det finns kommuner där hemtextilen utgör en mycket stor andel av den totala sysselsättningen. Jag kan som exempel ta den kommun varifrån jag själv kommer, Marks kommun i Älvsborgs län, där nära 60 % av alla sysselsatta arbetar i hemtextilföretag. Från den synpunkten får försörjningsberedskapsstödet regionalpolitisk betydelse. Resonemanget blir delvis detsamma som beträffande det förra interpellationssvaret, som gällde glasindustrin. Det finns för resten många andra likheter i detta sammanhang.

En annan sak som jag tycker att man bör ta hänsyn till är riksdagens beslut att de tekoprodukter som vi förbrukar i landet till 30 % skall tillverkas här. Såvitt jag vet befinner vi oss redan nu under den gränsen totalt sett, närmare bestämt vid 25–30 %. Det måste då vara viktigt att behålla den kapacitet som vi har. Och hemtextilföretagen utgör en del av den kapaciteten.

Min fråga står alltså kvar: När tror sig handelsministern kunna arbeta fram de nya regler som skall ge hemtextilföretagen bättre möjligheter att få del av försörjningsberedskapsstödet? Jag kan mycket klart säga ifrån att det finns en förväntan om det ute bland dem som sysslar med dessa frågor.

Som svar på min andra fråga om de små företagens möjligheter har handelsministern slagit fast att det inte finns några olikheter i bedömningen när det gäller små eller stora företag. I praktiken upplever vi det inte riktigt på det sättet, men det är bra att handelsministern slagit fast att olikheter inte finns. Jag utgår från att handelsministern också kommer att medverka till att de små företagens möjligheter kommer att bli bättre och att de också i realiteten får samma möjligheter som de stora företagen.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Fru talmån! Lennart Brunander var inte nöjd med svaret. Det tillhör riksdagstraditionerna. Det skall man inte vara. Men jag undrar om vi ändå inte kan vara ganska nöjda med mitt svar – åtminstone om vi tillsammans verkligen kan slå fast att hemtextilföretag icke är diskriminerade vad gäller olika stöd som utgår av försörjningsberedskapsskäl.

Som grund för sitt missnöje med mitt svar, fru talman, anför Lennart Brunander att utskottet i våras sade att det fordras en regeländring för att hemtextilföretagen inte skall komma i ett sämre läge än andra företag. Men låt oss titta på vad utskottet sade. Utskottet utgick från en socialdemokratisk motion, som – om jag kommer ihåg rätt – gjorde gällande att hemtextilföretagen icke behandlas på ett riktigt sätt ur de här synvinklarna utan är diskriminerade. Utskottet säger sig vara ense med motionärerna om att hemtextilindustrin har fått en styvmoderlig behandling i propositionen – och det är möjligt. Sedan fortsätter utskottet med att anföra att den kapacitet som

---

*Om försörjnings-
beredskapsstödet
till textilindustrin*

hemtextilindustrin innebär har sitt intresse ur försörjningsberedskapssynpunkt. – Och visst har den det, vilket jag också har konstaterat i mitt svar. Vidare säger utskottet att de av sådana skäl också bör kunna erhålla stöd i samma utsträckning som övriga tekoföretag. – Det tycker jag också. Sedan anför utskottet, att om det inte anses vara fallet att dessa företag faktiskt får samma stöd som andra bör reglerna ändras. – Men det är faktiskt på det viset att reglerna innebär att företagen behandlas lika.

Utskottet har alltså egentligen en något oprecis skrivning, och det är väldigt bra även för Marks kommun om man undanröjer det missförstånd som finns och som sprids på grund av en något felaktig presentation i den socialdemokratiska motionen och på grund av den karaktär som näringsutskottets formuleringar hade – som bibringar uppfattningen att det kanske är så att hemtextilföretagen är diskriminerade. Det kan få många, inte minst de småföretag som Lennart Brunander med all rätt vill värna om, att säga sig att det inte är någon idé att undersöka om det finns möjlighet att den vägen få hjälp att rationalisera och förbättra sin tillverkning.

Ett problem är att Lennart Brunanders fråga till mig är något oprecis. Han talar om det s. k. försörjningsstödet, som man införde våren 1979. Det infördes inget försörjningsstöd våren 1979, utan det är en stödform som har funnits sedan 1972. Därför har jag i mitt svar helt diskret försökt understryka det. Det som hände våren 1979 var för det första att utskottet anförde det som jag nyss har redovisat, nämligen att i den mån hemtextilindustrin är diskriminerad bör den diskrimineringen undanröjas. Men som jag har redovisat här är den inte diskriminerad.

Det andra som var nytt våren 1979 var att man sade att s. k. försörjningsberedskapslån som av försörjningsberedskapshänsyn har utgått under en längre tid skall kunna gå till delbranscher som är vid den kritiska gränsen. Man sade då att man också av regionalpolitiska och sysselsättningsmässiga skäl skall kunna sätta in dylikt stöd, även innan branschen nått den kritiska gränsen. Det är möjligt att det är det här speciella problemet som Lennart Brunander åsyftar. Men jag tror inte det, därför att det var inte det Lennart Brunander tog upp i sin första replik. I den mån det är tveksamt, vill jag säga att det pågår ett arbete i syfte att få fram regler för i vilken mån man skall ge försörjningsberedskapslån av arbetsmarknadsmässiga och regionalpolitiska skäl. Det arbetet har vi tillmätt en sådan betydelse att vi – även om näringsutskottet sade att det skulle ingå i den mer långsiktiga tekoplaneringen, vilket ju innebär att det tar avsevärd tid innan man kan mala fram några sådana regler – inom regeringskansliet försöker arbeta fram några principer om hur det här skall gå till.

Jag vill om de mindre företagen säga att ett problem är, Lennart Brunander, att det är så förtvivlat svårt att hålla reda på olika stödformer och att fylla i blanketter. Det är så besvärligt att hålla reda på alla dessa regler att inte heller Lennart Brunander och jag kan dem utantill, trots att vi ju har en viss möjlighet att syssla med detta. Det är ett bekymmer för de mindre företagen. Småföretagarna har inte tillräcklig kapacitet – om de inte skall ligga vakna hela natten och fundera på all sådan här stödbyråkrati. Många undersök-

---

*Om försörjnings-
beredskapsstödet
till textilindustrin*

ningar visar att det faktiskt är så. Detta är en stark anledning till att man måste sträva efter att en grundläggande konkurrenskraft kan bevaras i en näring, så att man inte blir mer och mer beroende av olika stödformer.

När jag talar om den allmänna konkurrenskraften, så vill jag gärna säga – också mot bakgrund av det Lennart Brunander sade, nämligen att textilnäringsringen är nära de kritiska gränserna och i vissa avseenden t. o. m. under dem – att om det blir ytterligare problem i branschen till följd av en internationell konjunkturnedgång e. d., så kommer det att bli svårt. Det är utomordentligt betydelsefullt att slå vakt om den grundläggande konkurrenskraften i tekonäringsringen. Det är utomordentligt svårt att komma någon vart med ytterligare gränshinder, gränsskydd. Då skulle vi komma att bryta våra internationella avtal. Gör vi det, kommer också tekonäringsringen själv att råka illa ut. Det är faktiskt så, att tekonäringsringen är en avsevärd exportör, och börjar vi bryta mot våra förpliktelser får vi anta att det blir motåtgärder mot svensk export, och då finns också risk för att svensk tekonäring drabbas.

Den andra vägen att gå för att försöka att bevara eller i efterhand korrigera en konkurrenskraft som har gått förlorad genom att kostnadsstegringarna varit för stora är ytterligare subventioner. Man måste då komma ihåg dels det statsfinansiella läge som faktiskt råder, dels att omfattande stödåtgärder är föremål för utländsk uppmärksamhet. Man kan i utlandet få en känsla av att vi i Sverige subventionsvägen snedvrider konkurrensförhållanden, så att det t. ex. blir en omfattande export från Sverige som leder till att det blir svårare att klara textilproblemen i de länder vi exporterar till. Med gällande internationella regler finns det risk för motåtgärder, och vi har sett ansatser till detta.

Jag vill alltså utomordentligt starkt understryka behovet av att vi med en bevarad konkurrenskraft slår vakt om den svenska textilnäringsringen. Det är betydelsefullt för hela branschen – och, som sagt, inte minst för de mindre företagen, som har svårt att hantera sig själva i den stödbyråkrati som finns.

LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag konstaterar nu att handelsministern säger att vi bör kunna vara överens om att hjälpas åt för att åstadkomma förutsättningar för tekoindustrin – hemtextilföretagen i det här fallet – att leva vidare.

Handelsministern tar också upp de handelspolitiska möjligheterna. Jag förutsätter ändå att handelsministern kommer att arbeta med utgångspunkt i det beslut om de 30 procenten som riksdagen fattade och lägger det beslutet till grund vid bedömningen av vilka åtgärder som måste sättas in.

Det är som handelsministern sade också så, att de små företagen ofta kan ha svårt att hitta rätt bland stödåtgärderna och veta vilka stöd de eventuellt har möjlighet att få. Men jag utgår också då från att handelsministern kommer att vilja hjälpa dem genom att se till att det blir förbättringar på den punkten, så att företagen får en bättre överblick. Från den kommun som jag bor i har framförts tanken på ett hemtextilcentrum, som på det sättet skulle kunna hjälpa framför allt de små företagen att klara av de här problemen, inte

minst på exportsidan, som ju också togs upp i svaret.

Jag ser med tillförsikt fram emot vad som kommer att hända på den punkten.

Handelsministern STAFFAN BURENSTAM LINDER:

Fru talman! Med hänsyn till att tekonproblemen är så betydelsefulla och att det är angeläget att slå vakt om tekonäringens villkor begagnade jag det här tillfället, då vi diskuterar hemtextilindustrin, till att göra mera allmänna reflexioner. Lennart Brunander sade då att han hoppas att jag arbetar på de här frågorna med utgångspunkt i de riksdagsbeslut som fattades i våras. Självfallet gör jag det.

Men vad vi måste slå fast är att vi har att arbeta med utgångspunkt i två olika verkligheter.

Den ena verkligheten är de riksdagsbeslut som fattades i våras, och den andra verkligheten är helt enkelt de praktiska möjligheter som finns att uppfylla de ambitionerna.

Det var den andra verkligheten som jag särskilt ville påminna om, helt enkelt därför att jag tycker det vore ytterst olyckligt om branschen, företagsledningarna och fack inte vore medvetna om att vi har vissa internationella förpliktelser. Dem kommer vi aldrig att kunna sätta oss över utan att bli slagna i huvudet mångdubbelt kännbarare när det gäller svensk exportindustri, varav teko är en del.

Ytterligare en bit av vad jag kallar för den andra verkligheten är att det statsfinansiella läget är sådant att möjligheterna är starkt begränsade att i efterhand med ytterligare subventioner korrigera ett kostnadsläge som har gått snett. Den begränsningen har inte bara statsfinansiella skäl. Också här gäller att vi på grund av internationella regler har begränsade möjligheter att subventionera en viss näring utan att med sådana subventioner utlösa motåtgärder som kan bli utomordentligt kännbara i tekonäringen.

Det är alltså utomordentligt viktigt att vi är på det klara med vad jag kallar för den andra verkligheten och inte bara förlitar oss på att vi har ett i sig självt mycket bra riksdagsbeslut om att på det sätt som där angivits slå vakt om tekonäringen.

LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag förutsätter att handelsministern, som han säger, kommer att jobba med det fattade textilpolitiska beslutet som utgångspunkt. Men jag vill bara konstatera, i anslutning till den diskussion som handelsministern sedan tog upp om exportnäringen, att de åtgärder som kan vidtas ur beredskapssynpunkt går att vidta även i den här situationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

*Om försörjnings-
beredskapsstödet
till textilindustrin*

§ 9 Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1979/80:124 till arbetsmarknadsutskottet
1979/80:125 till konstitutionsutskottet
1979/80:126 till skatteutskottet

§ 10 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställningarna 1979/80:87 och 88

§ 11 På hemställan av förste vice talmannen beslöt kammaren kl. 12.26 att
ajournera sina förhandlingar till kl. 15.00, då de till dagens bordläggning
anmälda utskottsbetänkandena väntades föreligga.

§ 12 Förhandlingarna återupptogs kl. 15.00 under ledning av talmannen.

§ 13 Anmäldes och bordlades
Motion
1979/80:127 av tredje vice talmannen *Karl Erik Eriksson* med anledning av
propositionen 1979/80:46 om internationella transporter av lik

§ 14 Anmäldes och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkanden
1979/80:20 med anledning av motioner angående rättssäkerhetsfrågor
1979/80:21 med anledning av motion om inrättande av en besvärnämnd för
statsförvaltningen

Finansutskottets betänkanden
1979/80:6 med anledning av propositionen 1978/79:134 om behandlingen av
gällande särställningar för vissa företag och myndigheter vid leveranser till
staten, m. m., jämte motioner
1979/80:7 med anledning av motioner om uppbyggnad av ett informations-
system för samhällsförändringar och om förbättrat samarbete mellan
forskare, politiker och administratörer, m. m.
1979/80:8 med anledning av propositionen 1978/79:165 om den svenska
kapitalmarknaden såvitt avser riktlinjerna jämte motioner, m. m.

Skatteutskottets betänkande
1979/80:10 med anledning av dels propositionen 1978/79:165 om den
svenska kapitalmarknaden jämte motioner, dels propositionen 1979/80:32
om inskränkt skattskyldighet för Fonden för industriellt utvecklingsarbete
m. fl.

Justitieutskottets betänkanden
1979/80:3 med anledning av motioner om den polisiära säkerhetstjänsten
1979/80:6 med anledning av motion angående lagen om tillfälligt omhän-
dertagande

1979/80:7 med anledning av motion om målsägandetalan vid brottet hets mot folkgrupp

Lagutskottets betänkande

1979/80:12 med anledning av propositionen 1979/80:5 om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden jämte motion

Utrikesutskottets betänkanden

1979/80:5 med anledning av motion om erkännande av Demokratiska republiken Östra Timor, m. m.

1979/80:6 med anledning av motion om erkännande av Demokratiska sahariska arabrepubliken m. m.

1979/80:7 med anledning av motion om förhållandena på Cypern

1979/80:8 med anledning av berättelser om verksamheten inom Europarådet

Försvarsutskottets betänkanden

1979/80:5 med anledning av propositionen 1979/80:7 om gymnasial utbildning för försvaret jämte motion

1979/80:6 med anledning av motion om eftergymnasial utbildning för försvarsmaktens personal

Socialutskottets betänkande

1979/80:14 med anledning av motion om viss översyn av begravningskungörelsen

Kulturutskottets betänkanden

1979/80:11 med anledning av motioner om vissa ungdomsfrågor m. m.

1979/80:12 med anledning av motioner om kostnadsansvaret vid vissa arkeologiska undersökningar m. m.

1979/80:15 med anledning av motion om främjande av ridsporten

1979/80:16 med anledning av motion om förbättring av simkunnigheten

1979/80:17 med anledning av motioner om stöd till idrotts- och rekreationsanläggningar

1979/80:18 med anledning av motion om idrottsanläggningars utformning och standard

1979/80:19 med anledning av motion om bevarande av värdefulla äldre vägmiljöer

1979/80:20 med anledning av motion om bevarande av äldre kulturlandskap m. m.

1979/80:21 med anledning av motion om musikteaterverksamheten

Utbildningsutskottets betänkanden

1979/80:5 med anledning av motioner om enskilda skolor

1979/80:6 med anledning av motioner om gymnasieskolan m. m.

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

Trafikutskottets betänkande
1979/80:5 med anledning av propositionen 1978/79:152 om transportstöd
jämfte motioner

Anmälan av interpellationer

Jordbruksutskottets betänkanden
1979/80:9 med anledning av motion om åtgärder för att göra fridlysning mer effektiv
1979/80:12 med anledning av motion om Stora Sjöfallet m. m.
1979/80:13 med anledning av motioner om fiskefrågor m. m.
1979/80:14 med anledning av motioner om miljöfarligt avfall

Näringsutskottets betänkande
1979/80:8 med anledning av propositionen 1979/80:14 om AB Asea-Atoms verksamhet jämfte motioner

§ 15 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 29 november

1979/80:89 av *Bengt Kindbom* (c) till bostadsministern om det kommunala inflytandet över miljöpåverkande verksamhet:

Genom det kommunala vetot i 136 a § byggnadslagen har de människor som är närmast berörda av tillkomsten och lokaliseringen av miljöpåverkande verksamheter getts ett avgörande inflytande över desamma. Detta kan anses ligga väl i linje med den kommunala självstyrelsens principer, som har en djup förankring i vårt styrelseskick. Därför inger det oro när statsrådet Danell, enligt en tidningsintervju, ifrågasatt det kommunala vetot och redovisat att man inom bostadsdepartementet arbetar med ett förslag som innebär en försvagning av kommunernas inflytande som det kommer till uttryck i byggnadslagen.

Mot bakgrund av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till bostadsministern få ställa följande frågor:

Vilket syfte har det i regeringen pågående arbetet med att förändra 136 a § byggnadslagen i fråga om miljöpåverkande verksamhet?

Vilken är regeringens principiella inställning till det kommunala vetot i byggnadslagen?

den 30 november

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

1979/80:90 av *Alf Wennerfors* (m) till industriministern om situationen för Datsaab AB:

Anmälan av interpellationer

Det halvstatliga Datsaab Sverige AB hade under sitt första verksamhetsår 1978 en förlust i storleksordningen 270 milj. kr. Denna situation tvingade riksdagen att i våras bevilja ytterligare 57 milj. kr. i bidrag utöver de i huvudavtalet beviljade förlust- och utvecklingsbidragen. Saab-Scania AB tvingades som hälftenägare samtidigt att tillskjuta ett lika stort belopp för att möjliggöra fortsatt drift av bolaget.

Trots positiva prognoser i början av året finns det anledning att misstänka att årets förlust kommer att bli i samma storleksordning. Bl. a. framgår detta av att verkställande direktören i en intervju i Dagens industri den 25 oktober förutser ytterligare ett behov av 150–200 milj. kr. från ägarna innan bolaget kan nå nollresultat.

Internt tycks bolagets tvååriga existens ha kännetecknats av mycket omfattande organisationsändringar. Såväl långsiktiga som kortsiktiga direktiv från företagsledningen synes sakna den fasta inriktning och konsekvens som huvudavtalet mellan ägarna ger uttryck för. Denna situation har enligt uppgift lett till en sänkt motivation hos personalen samtidigt som den resulterat i en omfattande avgång av kvalificerad och erfaren personal, vilket är allvarligt för en utvecklingsindustri. Av uppgifter i pressen har vidare framgått att staten sedan i somras skall ha övertagit ordförandeskapet i bolagets styrelse. Någon ordförande från staten har ännu icke utsetts, varför den tidigare styrelseordföranden Hans Werthén enligt egen uppgift "sitter kvar på övertid". I ett läge där Datsaab toppar de svenska företagens förlustsiffror och följaktligen kräver en stark och målmedveten styrelse är denna situation otillfredsställande.

Med hänvisning till det anförda och såväl det statliga ägarintresset som det ekonomiska och personalpolitiska ansvaret anhåller jag om kammarens tillstånd att till industriministern få ställa följande frågor:

Vilka åtgärder avser industriministern att tillsammans med Saab-Scania vidtaga för att lösa den aktuella krisen inom Datsaab?

När avser industriministern att vidtaga dessa åtgärder?

1979/80:91 av *Rune Gustavsson* (c) till justitieministern om narkotikaproblemen vid kriminalvårdsanstalterna:

Missbruksproblemen i samhället är djupt oroande, inte minst mot bakgrund av att de går så långt ner i åldersgrupperna. Med fog kan sägas att alkohol- och narkotikaproblemen är vårt lands största sociala problem. Brottsliga handlingar begås oftast under påverkan av alkohol eller narkotika eller för att tillfredsställa behovet av narkotika.

Riksdagen antog 1978 ett narkotikapolitiskt program som kan sägas vara det första samlade programmet i denna fråga. I programmet fastslogs att grundvalen för kampen mot narkotikamissbruket måste vara att samhället

Fredagen den
30 november 1979

Anmälan av interpellationer

inte kan godta något annat bruk av narkotika än det som är medicinskt motiverat. Allt annat bruk är missbruk och måste med kraft bekämpas. I programmet ingick bl. a. åtgärder för att skapa en drogfri behandlingskedja inom kriminalvården.

Av de intagna vid kriminalvårdsanstalterna har många allvarliga missbruksproblem. En narkotikafri miljö måste därför vara ett viktigt mål för den behandling som ges. Detta är en förutsättning för att man skall kunna förändra missbrukarnas vanor och hjälpa dem till en meningsfull tillvaro utan missbruk.

Ett stort problem i detta sammanhang är att narkotika illegalt förs in på anstalterna av anhöriga och andra personer. Ett annat problem, som fokuserats under de senaste veckorna, är att förskrivningen av narkotisk medicin är väsentligt högre inom kriminalvårdsanstalterna än ute i samhället. Vid vissa angivna anstalter är förskrivningen enligt Krum (Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering), som gjort undersökningen, alarmerande hög. Detta förhållande inger stor oro och motverkar bl. a. den strävan som riksdagen gav uttryck för i det narkotikapolitiska beslutet 1978.

Vid kriminalvårdsanstalten i Österåker pågår sedan två år en verksamhet med ett narkotikafritt behandlingsprogram. Behandlingen består bl. a. i studier, arbetsträning, gruppsamtal m. m. Vårdinslaget i denna behandling betonas. Erfarenheterna från Österåkersprojektet har hittills varit goda.

Nu har emellertid, enligt personalen vid Österåkersanstalten, signaler kommit från kriminalvårdsstyrelsen, som enligt personalen är ett hot mot det behandlingsprogram och den verksamhet som bedrivs vid Österåkersanstalten. Personalen fruktar för projektets framtid och grundar detta bl. a. på ett upplevt dåligt stöd från kriminalvårdsstyrelsen när det gäller utbildning, fortbildning och handledning i behandlingsfrågor. Man oroar sig också över förslag till personalinskränkningar i denna behandlingsform. Också uppföljningen av behandlingen äventyras enligt personalens mening.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till justitieministern:

1. Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att minska förskrivningen av narkotiska preparat vid kriminalvårdsanstalterna?

2. Vilken är statsrådets uppfattning om en drogfri behandlingskedja inom kriminalvården?

3. Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att stärka och bygga ut behandlingsprojekten med narkotikafri behandling vid Österåkersanstalten?

4. Vilka initiativ avser statsrådet att vidta på andra kriminalvårdsanstalter i syfte att uppfylla den målsättning som riksdagen lade fast 1978 om bekämpning av narkotikamissbruk?

1979/80:92 av *Raul Blücher* (vpk) till statsrådet Georg Danell om planerad utbyggnad av Strängsforsen i Klarälven:

Uddeholms AB:s planer på ett kraftverksbygge i Strängsforsen i Värmland är alltså aktuella. Detsamma är förhållandet med den opinion, omfattande

praktiskt taget hela Nordvärmlands befolkning, som vill bevara denna den sista oförstörda forsen i Klarälven och som därför protesterar mot bolagets utbyggnadsplaner.

Vattendomstolen har i sin rent vattenrättsliga prövning givit klartecken för utbyggnadsplanerna. Vattendomstolen har dock inte haft att ta ställning till bevarandevärdena och riksintressena. Vattendomen är under hösten 1979 på remissbehandling.

Avgörandet i tillståndsfrågan ligger dock hos regeringen, men inget är ännu utsagt om den väntade tidpunkten för ett regeringsbeslut.

De starkaste skälen för ett avslag på Uddeholms AB:s begäran om tillstånd till utbyggnad i Strängsforsen hänför sig till de s. k. riksintressena. Om älven förstörs, försvinner t. ex. ett av Europas bästa vatten när det gäller harrfiske. Viktiga turistprojekt står på spel vid en eventuell utbyggnad. Därtill kommer att ingreppet i naturen bl. a. för med sig ökad dimbildning till förfång för boendemiljö och jordbruk i det berörda området.

Mot denna bakgrund och med tanke på den starka lokala uppslutningen för ett bevarande vill jag fråga statsrådet:

1. Vill statsrådet i dag ge besked om när ett regeringsbeslut i fråga om Uddeholms AB:s ansökan är att vänta?
2. Avser statsrådet att vid ärendets avgörande ge riksintressena företräde?

§ 16 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 29 november

1979/80:184 av *Carl-Henrik Hermansson* (vpk) till utrikesministern om villkoren för statlig exportkreditgaranti:

Exportkreditnämnden har beviljat L M Ericsson en statlig kreditgaranti på upp till 350 milj. kr. för export av AXE-systemet till Chile. Krediten beviljas under hänvisning till den samhällsnytta denna exportorder innebär för Sverige. Detta sker i en tid när motståndsrörelsen mot den chilenska diktaturen kräver bojkott av Chilejuntan såväl politiskt som ekonomiskt och kulturellt.

Jag vill mot denna bakgrund ställa följande fråga:

Anser utrikesministern att svenska företags kortsiktiga exportintressen skall tillåtas överflygla en politik som syftar till att stärka de demokratiska krafterna i världen?

1979/80:185 av *John Andersson* (vpk) till jordbruksministern om jakträtten:

I takt med den ökande efterfrågan på jaktmarker och den växande

Nr 41

Fredagen den
30 november 1979

*Meddelande om
frågor*

Fredagen den
30 november 1979

*Meddelande om
frågor*

tillgången på klövvilt i de svenska skogarna har de ekonomiska intressena trampat in med expressfart. Jakt till varje pris har blivit verklighet fortare än någon kunnat ana. Uttrycket "Snart är det bara dom med stinna plånböcker som har råd att jaga" sprider sig alltmer i de breda jägarlagren. Det finns de som vill utnyttja den goda viltkonjunkturen i Sverige, mer för sin egen vinning än för jaktens huvudsyfte. Det senaste exemplet är att man "sålde" 10 älgar och 10 rådjur i Stockholmstrakten till utländska jägare för 135 000 kr.

Jag vill mot denna bakgrund ställa följande fråga:

Är jordbruksministern beredd att vidta åtgärder för att stoppa denna för den svenska jägarkåren så negativa utveckling?

1979/80:186 av *Alexander Chrisopoulos* (vpk) till statsrådet Britt Mogård om vuxenundervisningen för finskspråkiga:

Vid Norra latin i Stockholm bedrivs gymnasieundervisning som vuxenundervisning på finska. Till förutsättningarna för studierna har hittills hört att finskan betraktats som modersmål och svenskan som andra-språk. Genom beslut av regeringen har nu dessa förutsättningar ändrats så, att svenska blir huvudspråk och finskan betraktas som c-språk, dvs. finskan får en helt undanskymd plats i undervisningen. De ändrade förutsättningarna har inneburit att de elever som gått igenom utbildningen i år inte får några slutbetyg utan att dessförinnan göra omfattande kompletteringar.

Jag vill mot denna bakgrund ställa följande fråga:

Anser skolministern det vara rimligt att behandla de finskspråkiga eleverna på det sätt som exemplet Norra latin visar, och är detta förenligt med behovet av att utbilda tvåspråkig personal för ett flertal statliga och kommunala verksamheter?

den 30 november

1979/80:187 av *Margot Håkansson* (fp) till statsrådet Olof Johansson om lokaliseringen av stiftelsen Statshälsans huvudkontor:

Den 8 november fick jag svar på en fråga av statsrådet Olof Johansson angående stiftelsen Statshälsans lokalisering av sitt huvudkontor. Svaret andades som jag tolkar det en medveten strävan från statsrådets sida att förverkliga riksdagens intentioner och placera huvudkontoret utanför Stockholmsområdet. Senare har från Statsanställdas förbund, TCO och SACO/SR, vilka har majoritet i arbetsgruppen, hävdats att Statshälsan måste lokaliseras till Stockholm.

Det är med stor bestörtning vi i Karlskrona och Blekinge tar del av dessa synpunkter från de centrala fackliga organisationerna.

Med anledning härav vill jag fråga statsrådet Johansson:

1. Vad finns det för möjlighet att från regeringens sida genomdriva ett lokaliseringsbeslut i enlighet med riksdagens klara intentioner även om det är i konflikt med centrala fackliga intressen?

2. Anser statsrådet det rimligt att centrala fackliga organisationer så klart motarbetar regionalpolitiska syften som här är fallet?

3. Kan vi i Blekinge län få räkna med statsrådets fortsatta aktiva stöd för lokalisering av huvudkontoret för Statshälsan till Karlskrona?

1979/80:188 av *Anna-Greta Leijon* (s) till arbetsmarknadsministern om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten:

Sedan lång tid är ungdomsarbetslösheten ett av våra allvarligaste samhällsproblem. För att i görligaste mån förhindra en direkt katastrofal situation för de unga har under senare år massiva arbetsmarknadspolitiska insatser behövt göras. Beredskapsarbeten har därvid spelat en avgörande roll.

Enligt uppgift står nu AMS utan finansiella resurser för beredskapsarbeten för ungdomar. Man säger sig ha begärt nya medel av regeringen. Men regeringen har inte reagerat.

I detta läge vill jag fråga statsrådet Wirtén:

1. Varför har regeringen inte i tid framlagt förslag i riksdagen till ytterligare insatser?

2. När kommer regeringen att ta fatt i frågan?

3. Vad avser regeringen att göra för de arbetslösa ungdomarna under tiden fram till kommande riksdagsbeslut?

1979/80:189 av *Karl-Erik Svartberg* (s) till arbetsmarknadsministern om upprustning av Lysekilsbanan:

En upprustning av Lysekilsbanan är nödvändig av både regionalpolitiska och trafikpolitiska skäl.

På förslag av den dåvarande regeringen beslöt riksdagen i december 1978 i samband med varvsbeslutet att banan på sträckan Smedberg–Lysekil skulle rustas upp för 10 milj. kr. Enligt tidningsuppgifter kommer upprustningen, som var planerad att starta hösten 1979, att senareläggas minst ett år på grund av brist på medel.

Med anledning härav vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Är regeringen beredd ställa särskilda medel till förfogande, så att den välbehövliga, av riksdagen beslutade, upprustningen av Lysekilsbanan kan genomföras utan dröjsmål?

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.01.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert